Dogfen ir Cyhoedd

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL (ARBENNIG)	CORPORATE SCRUTINY COMMITTEE (EXTRAORDINARY)
DYDD IAU, 17 IONAWR 2019 am 9:30 y. b.	THURSDAY, 17 JANUARY, 2019 at 9:30 a.m.
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGEFNI	COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGEFNI
Swyddog Pwyllgor — Ann Holmes 01248 752518	Committee Officer

AELODAU / MEMBERS
Cynghorwyr / Councillors:-

PLAID CYMRU / THE PARTY OF WALES

Lewis Davies, John Griffith, Dylan Rees *(Is-Gadeirydd/Vice-Chair),* Alun Roberts, Nicola Roberts

Y GRWP ANNIBYNNOL / THE INDEPENDENT GROUP

Richard Griffiths, Richard O. Jones

PLAID LAFUR CYMRU/ WALES LABOUR PARTY

J. Arwel Roberts

ANNIBYNNWYR MÔN / ANGLESEY INDEPENDENTS

Aled Morris Jones (Democratiaid Rhyddfrydol Cymru/Welsh Liberal Democrats)*(Cadeirydd/Chair)*
Bryan Owen

AELODAU CYFETHOLEDIG (Gyda hawl pleidleisio ar faterion Addysg) /
CO-OPTED MEMBERS (With voting rights when dealing with Educational matters)

Mr Keith Roberts (Yr Eglwys Gatholig / The Catholic Church)
Mrs Anest G. Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru / The Church in Wales)
Mr Dyfed Wyn Jones (Rhiant Llywodraethwr – Sector Ysgolion Cynradd/Parent Governor – Primary Schools Sector)

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog.

2 **AROLWG AROLYGIAETH GOFAL CYMRU O'R GWASANAETHAU PLANT** (Tudalennau 1 - 34)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd.

3 **MATER ER GWYBODAETH - ADRODDIAD BLYNYDDOL Y GWASANAETH LLYFRGELL 2017/18** (Tudalennau 35 - 70)

Cyflwyno er gwybodaeth adroddiad y Pennaeth Dysgu.

CYNGOR SIR YNYS MÔN
Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	17 Ionawr 2019
Pwnc:	Adroddiad ar Arolwg Arolygiaeth Gofal Cymru o'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Pwrpas yr Adroddiad:	I rannu Adroddiad ar Arolwg Arolygiaeth Gofal Cymru o'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ac i gadarnhau derbyn yr adroddiad ac y camau i'w cymryd
Cadeirydd Sgriwtini:	Y Cynghorydd Aled Morris Jones
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Fôn Roberts, Pennaeth Gwasanaethau Plant a Theuluoedd
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	Elin Williams, Rheolwr Rhaglen Trawsnewid y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd 01248 751813 ElinWilliams@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	Perthnasol i bob Aelod

1 – Argymhelliad/ion
Gofynnir i'r Pwyllgor: 1.1 Cadarnhau bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn derbyn Adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru ar eu Harolygiad o Wasanaethau Plant Ynys Môn. 1.2 Cadarnhau bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn derbyn ac yn cytuno â safiad y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r camau y bwriedir eu cymryd i sicrhau bod y gwasanaeth yn rhoi sylw i'r meysydd hynny y mae angen eu datblygu.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall
Mae cysylltiadau rhwng argymhellion o fewn Adroddiad ar Arolwg Arolygiaeth Gofal Cymru o'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ac yr amcanion o fewn Cynllun Ynys Môn 2017/2022. Yr amcanion yw: 1. Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir. 2. Cefnogi oedolion a theuluoedd bregus er mwyn eu cadw'n ddiogel, yn iach ac mor annibynnol â phosibl.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini
Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:- 3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

4.1 Ydi'r Pwyllgor Gwaith yn derbyn Adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru ar eu Harolygiad o Wasanaethau Plant Ynys Môn?

4.2 Ydi'r Pwyllgor Gwaith yn derbyn ac yn cytuno â safiad y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a'r camau y bwriedir eu cymryd i sicrhau bod y gwasanaeth yn rhoi sylw i'r meysydd hynny y mae angen eu datblygu?

5 – Cefndir / Cyd-destun

<u>Cefndir</u>

Yn ystod mis Hydref 2018, cynhaliodd Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ail arolygiad manwl o'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. Cynhaliwyd yr ail arolygiad hwn yn dilyn arolygiad a gynhaliwyd yn ystod mis Tachwedd 2016 a ddaru arwain i AGC gael "pryderon sylweddol" am y gwasanaethau darparwyd i blant yn Ynys Môn.

Yn dilyn arolygiad 2016, aeth Cyngor Sir Ynys Môn ati ar unwaith i weithredu Cynllun Gwella Gwasanaeth (CGC) 3 blynedd a gafodd ei fonitro'n agos gan AGC. Gwnaed nifer o newidiadau yn ystod y daith tuag at welliant, gan gynnwys sefydlu Panel Gwella'r Gwasanaethau Plant sydd wedi bob yn cyfarfod yn fisol ac sy'n cynnwys Aelodau Etholedig yn ogystal ag Uwch Swyddogion yn y Cyngor. Mae'r Uwch Dîm Rheoli Gwasanaethau Plant a Theuluoedd hefyd wedi cael ei gryfhau ac mae'r gwasanaeth wedi cael ei hailstrwythuro. Mae'r gwasanaeth wedi llwyddo i recriwtio a dal gafael mewn staff yn ystod y cyfnod hwn gyda hynny yn ei dro wedi cynyddu'r capasiti o ran staffio. Mae gan y gwasanaeth bellach Fframwaith Sicrwydd Ansawdd mewn lle; Fframwaith Perfformiad mewn lle; model risg ac mae Polisi Goruchwyliaeth newydd wedi cael ei weithredu. Mae rheolwyr â throsolwg cryfach ac mae'r gwasanaeth wedi gweithio gyda phartneriaid i wella'r trefniadau cydweithio. Bu Tîm Cymorth Annibynnol yn cefnogi'r gwasanaeth i wneud y gwelliannau yn ystod y cyfnod hwn.

Bu i'r Cynllun Gwella Gwasanaeth ymgorffori'r 14 o argymhellion gwnaed gan AGC yn Mawrth 2017. Ar y cychwyn roedd 21 o flaenoriaethau yn Goch yn y CGC ym mis

Chwefror 2017, ac mae pob un wedi cael eu gyrru ymlaen, ac erbyn hyn, nid oes yr un ohonynt yn Goch. Mae'r 21 blaenoriaeth wedi symud ymlaen i 13 yn Wyrdd (wedi cwblhau); 6 yn Felyn (ar y trywydd iawn) a 2 yn Ambr (mwy o waith i'w wneud):

CAMG	Chwefror 2017	Mai 2018	Medi 2018	Tachwedd 2018
Coch	21	0	0	0
Ambr	0	5	3	2
Melyn	0	10	8	6
Gwyrdd	0	6	10	13

Ailarolygiad o Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, Hydref 2018

Roedd yr ailarolygiad hwn yn canolbwyntio ar y ffordd y caiff teuluoedd eu grymuso i gael gafael ar wasanaethau gofal a chymorth ac ar ansawdd y canlyniadau a gyflawnir i blant y mae angen help, gofal a chymorth a/neu amddiffyniad arnynt.

Fe aeth AGC ati i werthuso ansawdd yr ymarfer, y prosesau gwneud penderfyniadau a'r gwaith amlasiantaeth gan gynnal ffocws clir ar effaith y gwasanaethau ar blant a theuluoedd, mewn perthynas â'r canlynol:

- cael gafael ar wasanaethau, gan gynnwys darparu gwasanaethau atal/cymorth cynnar
- asesu;
- diogelu;
- cynllunio/adolygu gofal a chymorth

Ac

- ansawdd y trefniadau arwain, rheoli a llywodraethu sydd ar waith ac sy'n datblygu ac yn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant a theuluoedd.

Mae'r adroddiad ar arolygiad mis Hydref 2018, a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2018, yn dwyn sylw at y *gwelliant sylweddol* a wnaed gan y Cyngor yn ystod y 2 flynedd flaenorol ac fe groesawyd yr adroddiad hwn. Roedd yr adroddiad yn gyson ar hunan-asesiad y gwasanaeth a gyflwynwyd i AGC cyn yr arolygiad ac fe'i adlewyrchir hefyd y meysydd wedi eu nodi yn y CGC fel gwaith sy'n parhau i fod angen sylw, h.y. materion sy'n ambr ac yn felyn yn y CGC.

Mae'r adroddiad yn nodi gwelliannau sy'n cynnwys:

- *Mae morâl y staff yn uchel ac mae brwdfrydedd ac ymroddiad ar bob lefel i barhau i weithio'n galed er mwyn gwella a darparu gwasanaethau o'r radd flaenaf i'r plant;*

- *Mae'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth (IAA) wedi gwella'n sylweddol ers ein harolygiad diwethaf ac mae bellach yn unol â'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Mae nifer y staff wedi cynyddu o fewn y gwasanaeth a chaiff sgyrsiau 'yr hyn sy'n bwysig' eu cynnal yn fwyfwy hyderus a llwyddiannus. Dechreuir cronolegau fel mater o drefn ar y cam cynnar hwn a chaiff atgyfeiriadau eu trosglwyddo i dimau eraill fel y bo'n briodol. Ar y cyfan, mae penderfyniadau a chofnodion achosion yn amserol ac yn gymesur;*

- *Mae'r gwasanaeth gwella ansawdd wedi cael budd o fwy o staff a chymorth proffesiynol allweddol dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r ysgogiad newydd hwn wedi arwain at ddatblygu nifer o bolisïau a gweithdrefnau*;

- *Mae gwelliannau o ran goruchwyliaeth rheolwyr ac atebolrwydd proffesiynol ar bob lefel yn parhau i dynnu sylw at achosion lle collwyd cyfleoedd i gefnogi plant mewn blynyddoedd blaenorol. Mae ymrwymiad cadarn a thystiolaeth uniongyrchol bod yr awdurdod lleol yn mynd ati i ddiwallu anghenion y plant hyn mewn ffordd ragweithiol a systematig;*

- *Mae systemau arwain a llywodraethu cryf yn CSYM. Gallai aelodau'r cyngor ddangos eu cyfraniad tuag at wella gwasanaethau plant. Dangoswyd eu gwybodaeth am yr heriau allweddol sy'n wynebu'r cyngor a sut maent yn rhyngweithio er mwyn cael effaith ar blant a'u teuluoedd. Mae'r uwch swyddogion yn amlwg, ar gael ac yn gyrru gwelliannau. Mae partneriaid ar y bwrdd diogelu rhanbarthol, Heddlu Gogledd Cymru a chydweithwyr gweithredol yn y Bwrdd Iechyd yn gadarnhaol ynghylch y newidiadau maent wedi eu gweld yn Ynys Môn, gan ddisgrifio diwylliant agored newydd a chydweithio da.*

Meysydd i'w Datblygu

Mae'r adroddiad yn nodi 14 o feysydd y mae angen eu datblygu. Mae'r tabl isod yn nodi'r hyn y mae'r gwasanaeth yn eu wneud ynghylch pob un ohonynt. Fel y soniwyd uchod, nid yw'r un o'r meysydd a nodir isod yn 'newydd' i'r gwasanaeth oherwydd teimlir ein bod nid yn unig yn adnabod y gwasanaeth yn dda fel y mae rŵan ond bod gennym hefyd weledigaeth glir a chadarn o ble y dylai fod:

Rhif	Maes ar gyfer ei ddatblygu	Sefyllfa'r Gwasanaeth	CAMG
1	**Trefniadau Mynediad: Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth** Dylid achub i'r eithaf ar y cyfle i roi adborth i'r bobl sy'n gwneud atgyfeiriadau. Mae ffurflen electronig eisoes ar gael a gellid ei defnyddio'n fwy cyson er mwyn gwella'r broses o gyfathrebu â'r bobl sy'n gwneud atgyfeiriadau a gwella enw'r gwasanaeth.	Mae Teulu Môn *wedi cael budd o fuddsoddiad a datblygiad sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf* a'n bod *wedi nodi bod y gwasanaeth yn cynnig ymatebion cymesur ac amserol 'ar garreg drws' yn gyffredinol*. Mae'r gwasanaeth yn cytuno â hyn a bydd yn parhau i ddatblygu Teulu Môn ymhellach. Rydym eisoes wedi creu swyddogaeth ychwanegol yn WCCIS ac wedi ychwanegu capasiti at Teulu Môn i sicrhau bod yr holl atgyfeirwyr perthnasol yn cael adborth.	
2	**Trefniadau Mynediad: Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth** Sicrhau bod cronolegau yn cael eu diweddaru'n gyson er mwyn helpu ymarferwyr i gael gafael ar wybodaeth achos berthnasol ac arwyddocaol mewn modd amserol.	Nid yw'r holl gronolegau'n gyfredol, ond rydym yn gweithio i sicrhau y bydd yr holl gronolegau'n cael eu diweddaru'n gyson. Bydd hyn o gymorth i arweinwyr ymarfer gael at wybodaeth mewn modd amserol.	

3	**Asesu** Sicrhau nad yw'r plentyn unigol yn cael ei golli yn y drafodaeth achos ehangach am amgylchiadau'r teulu. Rhaid canolbwyntio'n fwy ar anghenion a dymuniadau'r plant unigol, yn ogystal â'r effaith arnynt, a lliniaru'r risg(iau) a wynebir ganddynt.	Dywedodd AGC *gwnaethom hefyd archwilio achosion lle nad oedd digon o dystiolaeth o geisio na chlywed lleisiau'r plant. Roedd hyn yn arbennig o wir lle roedd brodyr a chwiorydd neu deuluoedd wedi'u cysylltu drwy briodas neu gydberthnasau cymhleth… … gwelsom achosion lle'r oedd y plentyn mewn perygl o gael ei golli yn y drafodaeth eang oedd yn cael ei chynnal o'i gwmpas. Roedd hyn yn cynnwys asesiadau lle mai dim ond unwaith neu ddwy y cyfeiriwyd at y plentyn mewn nodiadau yn ei ffeil achos ei hun*. Mae'r gwasanaeth yn gweithio i roi blaenoriaeth i'r mater hwn. Mae problemau mewn perthynas â'r ffurflenni rhanbarthol sy'n cael eu defnyddio hefyd yn cael eu harchwilio.	
4	**Asesu** Rhaid i system oruchwylio gadarn ac amserol, o ansawdd da, ac archwiliadau o asesiadau unigol ddod yn fater o drefn o fewn y gwasanaeth er mwyn gyrru gwelliannau i'r gwasanaeth. Rhaid i'r system oruchwylio ac archwiliadau gynnwys myfyrio ar y defnydd o wybodaeth broffesiynol, tystiolaeth a sgiliau gwaith cymdeithasol.	Mae'r gwasanaeth yn gweithredu Polisi Goruchwyliaeth newydd sy'n rhoi sylw i nifer o'r materion a nodwyd gan AGC. Mae anghysonderau ar hyn o bryd ond mae'r gwasanaeth yn adolygu trefniadau Sicrwydd Ansawdd a bydd yn sicrhau bod argymhellion AGC yn cael eu gweithredu fel rhan o'r trefniadau newydd. Disgwylir i arweinwyr ymarfer sicrhau y bydd goruchwyliaeth ac archwiliadau o safon uchel, sy'n gadarn ac yn amserol yn cael eu cynnal. Mae'r holl staff yn awr wedi derbyn hyfforddiant ar y Polisi Goruchwyliaeth newydd a daw hwn yn weithredol o Chwefror 2019.	
5	**Asesu** Rhaid i'r gwaith o gasglu, cofnodi a dadansoddi tystiolaeth gyrraedd lefel gyson uchel er mwyn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus a sicrhau nad yw achosion lle mae plant yn dioddef niwed sylweddol yn cael llithro. Mae angen i'r rheolwyr fod yn hyderus ac yn gefnogol wrth arfarnu dogfennaeth ysgrifenedig anghyflawn neu annigonol mewn ffordd feirniadol.	Mae gwaith yn cael ei wneud gydag arweinwyr ymarfer i sicrhau bod y broses o gasglu, cofnodi a dadansoddi tystiolaeth o safon sy'n gyson uchel. Mae'r gwasanaeth yn adolygu trefniadau Sicrwydd Ansawdd a bydd yn sicrhau bod argymhellion AGC yn cael eu gweithredu fel rhan o'r trefniadau newydd. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau goruchwylio ac archwilio rhwng arweinwyr ymarfer ac aelodau'r tîm.	

6	**Asesu** Mae angen i blant allu meithrin cydberthnasau â gweithwyr cymdeithasol maent yn gallu ymddiried ynddynt, ac mae angen lleihau nifer y gweithwyr cymdeithasol y mae'n rhaid i bob plentyn ailadrodd ei stori iddynt. Rhaid i weithwyr cymdeithasol sicrhau bod pob achos o ryngweithio â phlentyn yn cyfrif a gallu dangos tystiolaeth o'u gwaith.	Mae gwaith yn cael ei wneud gyda'r gwahanol dimau i sicrhau bod pob cyswllt gyda phlentyn yn cyfrif. Roedd AGC yn cydnabod bod *tystiolaeth o gynnydd yn nifer y staff o fewn y gwasanaeth, gan gynnwys mwy o arweinwyr ymarfer. Mae'r tri arweinydd ymarfer yn cydweithio o dan un rheolwr gwasanaeth ac yn rhannu rôl gwneud penderfyniadau. Dywedodd y staff wrthym yn gyson fod hyn yn welliant cadarnhaol, a oedd yn eu helpu i gael cyngor amserol a datblygu eu gwaith yn fwy effeithlon*. Roedd AGC hefyd yn gweld *sut yr oedd yr ailstrwythuriad a weithredwyd ym mis Hydref 2017 yn cael effaith gadarnhaol ar ymarfer*. Dywedodd AGC hefyd *gwelsom fod gan lawer o blant fwy nag un gweithiwr cymdeithasol a dywedwyd wrthym fod achosion cymhleth yn cael eu rhannu ag arweinwyr ymarfer, ac y gallai'r gweithiwr cymdeithasol o'r Tîm Teuluoedd Gwydn fod yn gweithio gyda'r plentyn hefyd*. Mae'r gwasanaeth yn cytuno gydag argymhelliad AGC *y bydd yr uwch reolwyr am ystyried pryderon a godwyd gan weithwyr a chymryd camau i ymateb i'r staff.* Bydd y gwasanaeth yn parhau i sefydlogi'r gweithlu er mwyn sicrhau y gall plant adeiladu perthynas gyda gweithwyr cymdeithasol.	
7	**Gofal a chymorth ac adolygiad** Mae angen gwneud mwy o waith i gefnogi swyddogion diogelu ac adolygu annibynnol er mwyn sicrhau bod ganddynt y gallu a'r hyder i gynnig her effeithiol pan na fydd gwasanaethau yn cyrraedd y safonau sydd eu hangen ar gyfer plant unigol.	Mae'r gwasanaeth wrthi'n adolygu trefniadau Sicrwydd Ansawdd a bydd yn sicrhau bod argymhellion AGC yn cael eu gweithredu fel rhan o'r trefniadau newydd. Mae capasiti'r tîm diogelu ac adolygu wedi cael ei gynyddu'n ddiweddar a fydd o gymorth i gefnogi swyddogion o ran capasiti.	
8	**Gofal a chymorth ac adolygiad** Mae angen sicrhau bod pwyslais cynnar yn cael ei roi ar wella cysondeb cysylltiad	Nododd AGC fod *adolygiadau o blant sy'n derbyn gofal yn cael eu cynnal yn unol â'r canllawiau ar y cyfan. Fodd bynnag, mae angen atgyfnerthu trefniadau adolygu a chynnig cyfleoedd cyson i'r plant gyfarfod â'r*	

	ac ymgysylltiad y swyddogion hyn â phlant cyn adolygiadau er mwyn sicrhau bod lleisiau'r plant yn cael eu clywed yn glir ac yn effeithiol.	*swyddog adolygu cyn adolygiad*. Mae'r gwasanaeth yn cytuno â hyn ac yn gwneud trefniadau i sicrhau bod hyn yn cael ei sefydlu'n gadarn fel rhan o'r broses adolygu. Bydd y capasiti ychwanegol yn nhîm yr IRSO hefyd yn galluogi'r IRSO i ymgysylltu gyda phlant cyn neu ar ôl eu hadolygiad LAC.	
9	**Gofal a chymorth ac adolygiad** Rhaid gwella'r broses o gynllunio gofal ac ymgysylltu â phlant a gofalwyr er mwyn sicrhau bod cynlluniau a lunnir ar y cyd yn gyson. Rhaid i blant a gofalwyr dderbyn y cymorth a gynigir iddynt mewn cynlluniau gofal a chymorth.	Mae'r gwasanaeth yn cytuno bod angen gwneud mwy o waith mewn perthynas ag ymgysylltu gyda phlant a gofalwyr ac i sicrhau bod cynlluniau gofal a chymorth a gyd-gynhyrchir yn cael eu datblygu'n gyson. Mae'r ymagwedd yn hyn o beth yn anghyson ar hyn o bryd. Mae'r gwasanaeth eisoes wedi cychwyn gweithio ar hyn o ran Cynlluniau Amddiffyn Plant a bydd gwaith yn cychwyn ym mis Ionawr 2019 o ran Cynlluniau Gofal a Chymorth a Chynlluniau ar gyfer Plant sy'n Derbyn Gofal.	
10	**Gofal a chymorth ac adolygiad** Parhau i archwilio a phrysuro cyfleoedd presennol i gynyddu nifer yr opsiynau o ran lleoliadau sydd ar gael i blant ar yr ynys, ynghyd â'r amrywiaeth ohonynt. Mae angen i gyfleoedd lleoliadau newydd fod yn seiliedig ar ddealltwriaeth broffesiynol o anghenion y plant.	Mae cynyddu nifer ac amrediad yr opsiynau o ran lleoliadau ar yr ynys yn flaenoriaeth i'r gwasanaeth. Bydd ymgyrch yn cychwyn yn y flwyddyn newydd i ddenu mwy o ofalwyr maeth drwy gyflwyno pecyn buddion newydd i ofalwyr maeth sy'n cynnwys gostyngiad 50% yn y Dreth Gyngor; parcio am ddim ym meysydd parcio'r Awdurdod Lleol; cynydd o 10% yn y Lwfans Maethu a cherdyn aelodaeth am ddim i'r cyfleusterau hamdden. Rydym hefyd yn agor dau o Gartrefi Grŵp Bychan a fydd yn darparu lleoliadau lleol a, gyda gobaith, yn golygu y bydd rhai o'r plant a'r bobl ifanc sydd wedi eu lleoli'n all-sirol yn gallu dychwelyd i'r ynys. Hefyd, mewn cydweithrediad â'r Gwasanaeth Tai, rydym yn cynllunio i agor 'Fflat Hyfforddiant Gadael Gofal' ar gyfer pobl ifanc sy'n barod i adael gofal ond sydd angen cefnogaeth	

		ychwanegol mewn amgylchedd â chymorth cyn cymryd arnynt eu tenantiaethau eu hunain.	
11	**Gofal a chymorth ac adolygiad** Datblygu ffyrdd o sicrhau nad yw plant sy'n derbyn gofal dan anfantais oherwydd y pwysau sydd ar staff i ymateb i bryderon diogelu newydd mewn achosion eraill.	Dywedodd AGC eu bod *wedi gweld gwelliant o ran cofnodi atgyfeiriadau a chasglu tystiolaeth. Clywsom gan staff a ddywedodd fod gweithio gyda'r Tîm o Amgylch y Teulu wedi helpu gyda gwaith dadansoddi a chyfeirio, am fod gwybodaeth, dealltwriaeth ymarferol a sgiliau yn cael eu rhannu rhwng y tîm. Clywsom fod y fath gydweithredu yn hwyluso trosglwyddiad prydlon i'r Tîm hwn yn briodol, gan olygu bod modd gwneud gwaith ataliol amserol gyda phlant a theuluoedd*. Dull yw hwn sy'n sicrhau nad yw plant sy'n derbyn gofal dan anfantais a bydd y gwasanaeth yn parhau i ddatblygu dulliau eraill.	
12	**Arwain a llywodraethu** Parhau i ddatblygu dulliau cadarn o sicrhau ansawdd ar draws y gwasanaeth.	Dywedodd AGC *gwelsom rai enghreifftiau o waith uniongyrchol da gyda'r plant, lle canolbwyntiwyd ar sicrhau eu bod yn gallu mynegi eu pryderon a bod eu lleisiau yn cael eu clywed*. Dywedwyd hefyd yn yr adroddiad *wrth drafod â'r gweithwyr cymdeithasol, roedd yn amlwg eu bod yn canolbwyntio ar y plant ond nid oedd y cofnodion ysgrifenedig bob amser yn nodi ansawdd y gwaith cadarnhaol, gan gynnwys gwaith uniongyrchol gyda'r plant fel rhan o'r asesiadau.* Mae'r gwasanaeth yn derbyn fod anghysonderau ac mae'n adolygu'r trefniadau Sicrwydd Ansawdd a bydd yn cryfhau/gwella'r trefniadau cyfredol.	
13	**Arwain a Llywodraethu** Annog cydweithio pellach rhwng gwasanaethau plant a gwasanaethau addysg er mwyn sicrhau bod pob plentyn yn cael Cynlluniau Addysg Personol amserol sy'n adlewyrchu pwysigrwydd addysg i allu pob plentyn i gyrraedd ei botensial.	Mae'r gwasanaeth, mewn cydweithrediad â chydweithwyr o ysgolion a'r Gwasanaeth Dysgu eisoes yn rhoi sylw i'r mater hwn er mwyn sicrhau bod gweithdrefn gadarnach yn ei lle o ran sicrhau bod gan bob plentyn Gynllun Addysg Bersonol.	
14	**Arwain a Llywodraethu** Sicrhau bod cyfleoedd i gymryd eiliad a myfyrio ar y strwythur newydd gan gynnwys her adeiladol o ran	Nododd AGC *bod ystod eang o sgiliau ymhlith gweithwyr cymdeithasol CSYM, gyda chymysgedd o weithwyr profiadol, gweithwyr sydd newydd gymhwyso a gweithwyr asiantaeth. Nodwyd tystiolaeth mewn ffeiliau*	

	p'un a yw profiad a chanlyniadau plant yn cael eu gwasanaethu orau gan nifer yr arweinwyr ymarfer nad ydynt yn ddeiliaid achos a nifer y newidiadau mewn gweithwyr cymdeithasol a brofir gan bob plentyn.	*goruchwylio o staff yn dweud bod llwythi achos yn rhy uchel. Gwnaethom hefyd siarad â staff a ddywedodd wrthym eu bod yn cael lefel dda o gefnogaeth a bod eu llwythi achos yn dderbyniol.* Bydd y gwasanaeth yn adolygu effeithiolrwydd y strwythur newydd, amserlen i'w chytuno.	

<u>Camau Nesaf</u>

15	**Camau Nesaf** Ym marn AGC mae gan y cyngor ddealltwriaeth dda o'i gryfderau a'r meysydd i'w gwella. Mae AGC yn disgwyl i'r awdurdod lleol ystyried y meysydd i'w datblygu a nodwyd i'w cynnwys yn ei gynlluniau datblygu.	Mae'r gwasanaeth yn cytuno â datganiad AGC fod dealltwriaeth dda o gryfderau a meysydd y mae angen eu gwella. Bydd Cynllun Gwella Gwasanaeth newydd yn ystyried ac yn ymgorfforir meysydd y mae angen eu gwella er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu datblygu ymhellach. Bydd Panel Gwella Gwasanaethau Plant yn parhau i fonitro'r Cynllun Gwella Gwasanaeth.	
16	**Camau Nesaf** Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy ei gweithgarwch ymgysylltu parhaus gyda'r awdurdod lleol. Gall hyn gynnwys adolygiad desg o nifer fach o achosion a archwiliwyd yn yr arolygiad hwn er mwyn tracio cynnydd y plant.	Mae'r gwasanaeth yn croesawu'r cyfle i barhau i weithio ag AGC.	

<u>Camau i'w cymryd</u>

- Datblygu Cynllun Gwella Gwasanaeth newydd y cytunir arno gan Uwch Dîm Rheoli'r Gwasanaeth; y Panel Gwella Gwasanaethau Plant; y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Gwaith. Bydd yn cynnwys unrhyw gamau gweithredu sy'n parhau i fod angen sylw o'r CGC cyfredol.
- Ymgysylltu'n fwy egnïol gyda phlant, pobl ifanc a theuluoedd er mwyn sicrhau bod llais y plentyn yn ganolog i bopeth a wnawn fel gwasanaeth.
- Adolygu polisïau cyfredol er mwyn sicrhau eu bod yn gyfredol ac yn addas i'r pwrpas a sicrhau bod llais plant, pobl ifanc a theuluoedd yn cael ei gynnwys ym mholisïau'r gwasanaeth.
- Adolygu a chryfhau ymhellach y trefniadau Sicrwydd Ansawdd yn y gwasanaeth.
- Y Panel Gwella Gwasanaethau Plant i barhau i gyfarfod a herio i sicrhau y gwneir gwelliannau pellach i'r gwasanaeth.

• Parhau i gynnal Ymweliadau Laming fel bod aelodau'r Panel Gwella Gwasanaethau Plant sy'n cynnwys aelodau'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac Aelodau Etholedig â dealltwriaeth ddyfn o'r Gwasanaeth. • Parhau i weithio gyda phartneriaid a pharhau i gryfhau perthnasau a threfniadau cydweithio.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]
Amherthnasol.

7 – Oblygiadau Ariannol
Amherthnasol.

8 – Atodiadau
Adroddiad Arolygiaeth Gofal Cymru: Arolygiad o Wasanaethau Plant Cyngor Sir Ynys Môn, Rhagfyr 2018: https://arolygiaethgofal.cymru/sites/default/files/2018-12/181210-gwasanaethau-plant-ynys-mon-cy.pdf# 181210-gwasanaethau-plant-ynys-mon

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Arolygiaeth Gofal
Cymru
Care Inspectorate
Wales

Arolygiad o Wasanaethau Plant
Cyngor Sir Ynys Môn

Rhagfyr 2018

Cynnwys

Cyflwyniad	4
Trosolwg o'r canfyddiadau	5
Meysydd i'w datblygu	6
Trefniadau mynediad: Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth	9
Asesu	12
Gofal a chymorth ac adolygiad	15
Diogelu	18
Arwain, rheoli a llywodraethu	20
Methodoleg	23
Cydnabyddiaethau	23

Cyflwyniad

Cynhaliodd Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) arolygiad o wasanaethau plant yng Nghyngor Sir Ynys Môn ddiwethaf ym mis Tachwedd 2016. Nododd yr arolygiad fod goruchwyliaeth y rheolwyr o drefniadau diogelu, mynediad ac asesu yn annigonol a bod angen i'r newid o ran gwella'r ffordd roedd help, gofal a chymorth a/neu amddiffyniad yn cael eu rhoi i blant a theuluoedd yn Ynys Môn ddigwydd yn gyflymach, gan gynnal y gwelliannau. Yn sgil y pryderon difrifol a nodwyd, penderfynodd AGC ailarolygu gwasanaethau plant Ynys Môn o fewn 12 i 18 mis i gyhoeddi'r adroddiad.

Datblygodd y cyngor raglen wella a phenododd dîm cymorth annibynnol i fonitro'r cynnydd a chynnig cyngor ymgynghorol.

Cynhaliodd AGC yr ailarolygiad hwn o wasanaethau plant yn ystod mis Hydref 2018.

Mae ein harolygiad yn seiliedig ar yr wyth datganiad llesiant a'r canlyniadau llesiant cysylltiedig a amlinellir yn nogfen Llywodraeth Cymru *Y fframwaith canlyniadau cenedlaethol ar gyfer pobl sydd angen gofal a chymorth a gofalwyr sydd angen cymorth* (Mawrth 2016). Mae'n adeiladu ar y safonau ansawdd cysylltiedig ar gyfer awdurdodau lleol a nodir yn y *Cod Ymarfer mewn perthynas â Mesur Perfformiad Gwasanaethau Cymdeithasol a gyhoeddwyd o dan adran 145 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru).* Yn ogystal, yn ystod yr arolygiad, ystyriwyd gallu'r awdurdod lleol i wella drwy ddadansoddi'r modd y caiff ei swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol eu harwain a'u llywodraethu.

Bydd yr ailarolygiad hwn yn canolbwyntio ar y ffordd y caiff teuluoedd eu grymuso i gael gafael ar wasanaethau gofal a chymorth ac ar ansawdd y canlyniadau a gyflawnir i blant y mae angen help, gofal a chymorth a/neu amddiffyniad arnynt.

Gwnaethom werthuso ansawdd yr ymarfer, y prosesau gwneud penderfyniadau a'r gwaith amlasiantaeth gan gynnal ffocws clir ar effaith y gwasanaethau ar blant a theuluoedd, mewn perthynas â'r canlynol:

- cael gafael ar wasanaethau, gan gynnwys darparu gwasanaethau atal/cymorth cynnar
- asesu;
- diogelu;
- cynllunio/adolygu gofal a chymorth

Ac

- ansawdd y trefniadau arwain, rheoli a llywodraethu sydd ar waith ac sy'n datblygu ac yn cefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant a theuluoedd.

Roedd yr arolygwyr wedi darllen ffeiliau achos, cyfweld â staff a chynnal arolwg staff, cyfweld â rheolwyr a chyfweld â gweithwyr proffesiynol o asiantaethau partner. Siaradodd yr arolygwyr â phlant a'u teuluoedd lle bo hynny'n bosibl. Gwnaethom geisio siarad â phlant, pobl ifanc a/neu eu teuluoedd/gofalwyr er mwyn gwrando ar eu barn am ansawdd y gwasanaethau y maent wedi'u derbyn a'u profiadau o hynny.

Trosolwg o'n canfyddiadau

- Dangosodd gwasanaethau plant y cyngor welliant sylweddol mewn sawl maes allweddol ond roedd angen gwneud gwaith pellach mewn rhai meysydd eraill. Mae morâl y staff yn uchel ac mae brwdfrydedd ac ymroddiad ar bob lefel i barhau i weithio'n galed er mwyn gwella a darparu gwasanaethau o'r radd flaenaf i'r plant.

- Mae'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth wedi gwella'n sylweddol ers ein harolygiad diwethaf ac mae bellach yn unol â'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Mae nifer y staff wedi cynyddu o fewn y gwasanaeth a chaiff sgyrsiau 'yr hyn sy'n bwysig' eu cynnal yn fwyfwy hyderus a llwyddiannus. Dechreuir cronolegau fel mater o drefn ar y cam cynnar hwn a chaiff atgyfeiriadau eu trosglwyddo i dimau eraill fel y bo'n briodol. Ar y cyfan, mae penderfyniadau a chofnodion achosion yn amserol ac yn gymesur.

- Ar y cyfan, mae ymatebion diogelu yn amserol ac yn gymesur. Mae lle i wella'r broses o goladu a chofnodi tystiolaeth a dadansoddiad o risg. Nid oeddem bob amser yn hyderus bod yr holl ddarnau allweddol o wybodaeth ar gael ar yr adeg gywir er mwyn helpu'r rheolwyr i wneud penderfyniadau da yn gyson. Gall hyn arwain at oedi diangen wrth lunio cynlluniau i blant.

- Mae'r gwasanaeth gwella ansawdd wedi cael budd o fwy o staff a chymorth proffesiynol allweddol dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r ysgogiad newydd hwn wedi arwain at ddatblygu nifer o bolisïau a gweithdrefnau. Mae angen i rai polisïau a gweithdrefnau fod yn fanylach er mwyn sicrhau eu bod yn sicrhau'r gwelliannau mwyaf posibl. Mae peth tystiolaeth o ddolen adborth rhwng archwilio achos ac ymarfer. Fodd bynnag, nid ydym eto'n hyderus fod systemau archwilio achos a goruchwylio cyfredol yn nodi nac yn gwella'n gyson ymarfer nad yw'n cyrraedd y safonau a ddisgwylir mewn deddfwriaeth.

- Mae gwelliannau o ran goruchwyliaeth rheolwyr ac atebolrwydd proffesiynol ar bob lefel yn parhau i dynnu sylw at achosion lle collwyd cyfleoedd i gefnogi

plant mewn blynyddoedd blaenorol. Mae ymrwymiad cadarn a thystiolaeth uniongyrchol bod yr awdurdod lleol yn mynd ati i ddiwallu anghenion y plant hyn mewn ffordd ragweithiol a systematig. Mae hyn wedi arwain at gynnydd amlwg yn nifer y plant sy'n derbyn gofal a chynnydd cyfatebol yn llwyth gwaith timau.

- Nid oes digon o leoliadau addas ar gyfer plant. Mae angen gwneud mwy o waith er mwyn sicrhau bod opsiynau o ran lleoliadau yn diwallu anghenion penodol plant yn eu cymuned. Clywsom am blant ag anghenion cymhleth sy'n derbyn cymorth arbenigol y tu allan i'r sir, a siarad â nhw. Dywedwyd wrthym y gall y lleoliadau hyn fod yn ddrud iawn a bod angen iddynt gael eu comisiynu'n ofalus a'u monitro'n agos er mwyn sicrhau bod anghenion y plant yn cael eu diwallu. Mae’r wasanaeth yn ystyried mesurau penodol wedi ei gynllunio i fynd i’r afael â’r prinder.

- Mae systemau arwain a llywodraethu cryf i'w cael o fewn y cyngor. Gallai aelodau'r cyngor ddangos eu cyfraniad tuag at wella gwasanaethau plant. Dangoswyd eu gwybodaeth am yr heriau allweddol sy'n wynebu'r cyngor a sut maent yn rhyngweithio er mwyn cael effaith ar blant a'u teuluoedd. Mae'r uwch swyddogion yn amlwg, ar gael ac yn gyrru gwelliannau. Mae partneriaid ar y bwrdd diogelu rhanbarthol, Heddlu Gogledd Cymru a chydweithwyr gweithredol yn y Bwrdd Iechyd yn gadarnhaol ynghylch y newidiadau maent wedi eu gweld yn Ynys Môn, gan ddisgrifio diwylliant agored newydd a chydweithio da.

Meysydd i'w datblygu

Trefniadau mynediad: Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth

1. Dylid achub i'r eithaf ar y cyfle i roi adborth i'r bobl sy'n gwneud atgyfeiriadau. Mae ffurflen electronig eisoes ar gael a gellid ei defnyddio'n fwy cyson er mwyn gwella'r broses o gyfathrebu â'r bobl sy'n gwneud atgyfeiriadau a gwella enw'r gwasanaeth.

2. Sicrhau bod cronolegau yn cael eu diweddaru'n gyson er mwyn helpu ymarferwyr i gael gafael ar wybodaeth achos berthnasol ac arwyddocaol mewn modd amserol.

Asesu

3. Sicrhau nad yw'r plentyn unigol yn cael ei golli yn y drafodaeth achos ehangach am amgylchiadau'r teulu. Rhaid canolbwyntio'n fwy ar anghenion a

dymuniadau'r plant unigol, yn ogystal â'r effaith arnynt, a lliniaru'r risg(iau) a wynebir ganddynt.

4. Rhaid i system oruchwylio gadarn ac amserol, o ansawdd da, ac archwiliadau o asesiadau unigol ddod yn fater o drefn o fewn y gwasanaeth er mwyn gyrru gwelliannau i'r gwasanaeth. Rhaid i'r system oruchwylio ac archwiliadau gynnwys myfyrio ar y defnydd o wybodaeth broffesiynol, tystiolaeth a sgiliau gwaith cymdeithasol.

5. Rhaid i'r gwaith o gasglu, cofnodi a dadansoddi tystiolaeth gyrraedd lefel gyson uchel er mwyn gallu gwneud penderfyniadau gwybodus a sicrhau nad yw achosion lle mae plant yn dioddef niwed sylweddol yn cael llithro. Mae angen i'r rheolwyr fod yn hyderus ac yn gefnogol wrth arfarnu dogfennaeth ysgrifenedig anghyflawn neu annigonol mewn ffordd feirniadol.

6. Mae angen i blant allu meithrin cydberthnasau â gweithwyr cymdeithasol maent yn gallu ymddiried ynddynt, ac mae angen lleihau nifer y gweithwyr cymdeithasol y mae'n rhaid i bob plentyn ailadrodd ei stori iddynt. Rhaid i weithwyr cymdeithasol sicrhau bod pob achos o ryngweithio â phlentyn yn cyfrif a gallu dangos tystiolaeth o'u gwaith.

Gofal a chymorth ac adolygiad

7. Mae angen gwneud mwy o waith i gefnogi swyddogion diogelu ac adolygu annibynnol er mwyn sicrhau bod ganddynt y gallu a'r hyder i gynnig her effeithiol pan na fydd gwasanaethau yn cyrraedd y safonau sydd eu hangen ar gyfer plant unigol.

8. Mae angen sicrhau bod pwyslais cynnar yn cael ei roi ar wella cysondeb cysylltiad ac ymgysylltiad y swyddogion hyn â phlant cyn adolygiadau er mwyn sicrhau bod lleisiau'r plant yn cael eu clywed yn glir ac yn effeithiol.

9. Rhaid gwella'r broses o gynllunio gofal ac ymgysylltu â phlant a gofalwyr er mwyn sicrhau bod cynlluniau a lunnir ar y cyd yn gyson. Rhaid i blant a gofalwyr dderbyn y cymorth a gynigir iddynt mewn cynlluniau gofal a chymorth.

10. Parhau i archwilio a phrysuro cyfleoedd presennol i gynyddu nifer yr opsiynau o ran lleoliadau sydd ar gael i blant ar yr ynys, ynghyd â'r amrywiaeth ohonynt. Mae angen i gyfleoedd lleoliadau newydd fod yn seiliedig ar ddealltwriaeth broffesiynol o anghenion y plant.

11. Datblygu ffyrdd o sicrhau nad yw plant sy'n derbyn gofal dan anfantais oherwydd y pwysau sydd ar staff i ymateb i bryderon diogelu newydd mewn achosion eraill.

Arwain a llywodraethu

12. Parhau i ddatblygu dulliau cadarn o sicrhau ansawdd ar draws y gwasanaeth.

13. Annog cydweithio pellach rhwng gwasanaethau plant a gwasanaethau addysg er mwyn sicrhau bod pob plentyn yn cael Cynlluniau Addysg Personol amserol sy'n adlewyrchu pwysigrwydd addysg i allu pob plentyn i gyrraedd ei botensial.

14. Sicrhau bod cyfleoedd i gymryd eiliad a myfyrio ar y strwythur newydd gan gynnwys her adeiladol o ran p'un a yw profiad a chanlyniadau plant yn cael eu gwasanaethu orau gan nifer yr arweinwyr ymarfer nad ydynt yn ddeiliaid achos a nifer y newidiadau mewn gweithwyr cymdeithasol a brofir gan bob plentyn.

Camau nesaf

15. Ym marn AGC mae gan y cyngor ddealltwriaeth dda o'i gryfderau a'r meysydd i'w gwella. Mae AGC yn disgwyl i'r awdurdod lleol ystyried y meysydd i'w datblygu a nodwyd i'w cynnwys yn ei gynlluniau datblygu.

16. Bydd AGC yn monitro cynnydd drwy ei gweithgarwch ymgysylltu parhaus gyda'r awdurdod lleol. Gall hyn gynnwys adolygiad desg o nifer fach o achosion a archwiliwyd yn yr arolygiad hwn er mwyn tracio cynnydd y plant.

1. Trefniadau mynediad: Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld
Mae'r awdurdod yn gweithio gyda sefydliadau partner i ddatblygu, deall, cydlynu, diweddaru a gwneud y defnydd gorau o adnoddau gwybodaeth, cymorth a chyngor sydd ar gael yn eu hardal yn y sectorau statudol, gwirfoddol a phreifat. Gall pawb, gan gynnwys gofalwyr, gael gafael ar wybodaeth gynhwysfawr am wasanaethau a chael cyngor a chymorth yn gyflym, gan gynnwys gwybodaeth am eu cymhwysedd a'r ymateb y gallant ei ddisgwyl gan y gwasanaeth. Mae trefniadau effeithiol ar waith i oedi neu atal yr angen am ofal a chymorth. Mae pobl yn ymwybodol o bwyntiau cyswllt allweddol ac yn gallu eu defnyddio'n hawdd. Mae'r gwasanaeth yn gwrando ar bobl ac yn dechrau gan ganolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig iddynt. Mae trefniadau cyfeirio effeithiol yn rhoi dewis i bobl o ran y cymorth a'r gwasanaethau sydd ar gael yn eu hardal, yn enwedig gwasanaethau ataliol. Mae partneriaid yn deall y trefniadau ar gyfer cael mynediad at wasanaethau cymdeithasol statudol ac mae'r bobl sy'n ymgysylltu â'r gwasanaeth yn gweithredu'n effeithiol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

1.1 Mae Teulu Môn, gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth Ynys Môn wedi cael budd o fuddsoddiad a datblygiad sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Nodwyd bod y gwasanaeth yn cynnig ymatebion cymesur ac amserol 'ar garreg drws' yn gyffredinol. Sefydlwyd Teulu Môn yn sgil uno swyddogaethau gwahanol y Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd, y Tîm o Amgylch y Teulu, a thîm dyletswydd ac asesu'r Gwasanaeth Plant a Theuluoedd.

1.2 Gwelsom dystiolaeth o gynnydd yn nifer y staff o fewn y gwasanaeth, gan gynnwys mwy o arweinwyr ymarfer. Mae'r tri arweinydd ymarfer yn cydweithio o dan un rheolwr gwasanaeth ac yn rhannu rôl gwneud penderfyniadau. Dywedodd y staff wrthym yn gyson fod hyn yn welliant cadarnhaol, a oedd yn eu helpu i gael cyngor amserol a datblygu eu gwaith yn fwy effeithlon.

1.3 Gwnaethom gyfarfod â staff o'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth a chlywsom am eu profiad cadarnhaol o amrywiaeth o gyfleoedd hyfforddi a gweld lefel glodwiw o gefnogaeth rhwng y naill a'r llall o fewn y tîm. Arsylwyd ar staff yn defnyddio'r sgwrs *"yr hyn sy'n bwysig"* a'r pum cam tuag at gymhwysedd yn unol â chanllawiau'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant.

1.4 Nodwyd gwelliant o ran cofnodi atgyfeiriadau a chasglu tystiolaeth. Clywsom gan staff a ddywedodd fod gweithio gyda'r Tîm o Amgylch y Teulu wedi helpu gyda gwaith dadansoddi a chyfeirio, am fod gwybodaeth, dealltwriaeth

ymarferol a sgiliau yn cael eu rhannu rhwng y tîm. Clywsom fod y fath gydweithredu yn hwyluso trosglwyddiad prydlon i'r Tîm hwn yn briodol, gan olygu bod modd gwneud gwaith ataliol amserol gyda phlant a theuluoedd.

1.5 Ers symud i Wasanaethau Plant yn ddiweddar o addysg, mae'r Tîm o Amgylch y Teulu wedi newid ei drothwyon ymyrryd, gyda'r nod o ddarparu gwasanaeth mwy penodol ar gyfer plant a theuluoedd sydd angen cymorth. Dywedodd y rheolwyr wrthym eu bod o'r farn bod hyn yn well defnydd o'r adnoddau sydd ar gael ar yr ynys.

1.6 Nodwyd bod gwell cyfathrebu a chydweithio rhwng gwasanaethau plant ac ysgolion. Dywedodd un pennaeth wrthym fod Teulu Môn yn fwyfwy defnyddiol pan fo angen gwneud atgyfeiriad. Nawr teimla y gall godi'r ffôn a thrafod atgyfeiriadau posibl gyda'r gwasanaeth. Gwelwyd y gwelliant hwn yn dilyn cyflwyniadau gan bennaeth Gwasanaethau Plant i benaethiaid yn eu hannog i atgyfeirio ar sail y ffaith bod gwasanaethau i gefnogi gwaith ataliol bellach ar gael lle mae eu hangen.

1.7 Dywedwyd wrthym y bydd y trothwy cliriach a'r gwelliant mewn cyfathrebu yn darparu gwasanaeth ataliol gwell i blant a'u teuluoedd ar Ynys Môn a all fod yn fwy amharod i ddefnyddio gwasanaethau neu a allai fod wedi bod yn anodd eu cyrraedd. Mae'n rhy gynnar dweud p'un a yw'r lefel hon o dargedu yn briodol i gymryd camau ymyrryd cynnar ac atal plant a'u teuluoedd rhag cyrraedd argyfwng.

1.8 Nododd Arweinydd Ymarfer Teulu Môn sut mae hyrwyddo'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth mewn nosweithiau rhieni a digwyddiadau cymunedol yn darparu gwybodaeth am y gwasanaethau sydd ar gael er mwyn normaleiddio teuluoedd sy'n cael cymorth cyn iddynt gyrraedd argyfwng. Ni fydd effaith hyn yn glir am beth amser.

1.9 Mae dechrau cronolegau yn y gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth pan gaiff atgyfeiriadau eu gwneud gyntaf yn ddatblygiad cadarnhaol a all helpu i wneud penderfyniadau amserol a gwybodus yn y dyfodol. Nodwyd nad oedd pob cronoleg yn gyfredol. Gwelsom fod gwaith yn mynd rhagddo i sicrhau bod hynny'n digwydd a bod staff yn diweddaru pob un.

1.10 Mae angen gwneud rhagor o waith er mwyn gwella'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth newydd er mwyn galluogi gweithwyr i ddarparu gwasanaeth gwybodaeth cynhwysfawr i'r cyhoedd. Mae'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd yn rhan o'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth ac mae staff wrthi'n rhoi gwybodaeth Ynys Môn yng nghyfeiriadau adnoddau ar-lein DEWIS. Bydd angen adnoddau er mwyn sicrhau bod y wybodaeth yn parhau'n gyfredol.

1.11 Roedd yn gadarnhaol gweld y gweithiwr Lles a Cynhwysiad yn cael ei gynnwys fel rhan o'r gwasanaeth, gyda'i rôl yw ymateb i atgyfeiriadau, cyfeirio at wasanaethau cymunedol ac ataliol a mapio ardaloedd lle mae angen. Dylai'r wybodaeth leol sydd gan y gweithiwr hwn wneud cyfraniad defnyddiol at yr asesiad o anghenion y boblogaeth.

1.12 Mae'r cynnig rhagweithiol ar gyfer y Gymraeg yn rhan annatod o'r gwasanaethau sy'n cael eu cynnig. Clywsom staff yn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg am yn ail yn rheolaidd, a hynny i safon uchel.

2. Asesu

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld
Mae pawb sydd â'r hawl i gael asesiad o'u hanghenion gofal a chymorth yn cael asesiad yn eu hiaith ddewisol. Mae pob gofalwr sy'n ymddangos fel pe bai ganddo anghenion cymorth yn cael cynnig asesiad o anghenion, ni waeth pa fath o ofal a ddarperir, ei sefyllfa ariannol na'r lefel o gymorth a all fod ei hangen. Caiff anghenion pobl eu hasesu'n amserol sy'n hybu eu hannibyniaeth a'u gallu i wneud dewsiadau. Mae asesiadau'n ystyried canlyniadau personol a barn, dymuniadau a theimladau'r person sy'n cael ei asesu a phobl eraill berthnasol, gan gynnwys y rheini sydd â chyfrifoldeb rhieni. Gwneir hyn i'r graddau sy'n rhesymol ymarferol ac yn hybu eu llesiant a'u diogelwch eu hunain a llesiant a diogelwch pobl eraill. Mae asesiadau'n rhoi dealltwriaeth glir o'r hyn fydd yn digwydd nesaf ac yn arwain at gynllun sy'n berthnasol i'r anghenion a nodir. Caiff camau gweithredu a argymhellir, a gynlluniwyd i gyflawni'r canlyniadau sy'n bwysig i bobl, eu nodi ac maent yn cynnwys yr holl gamau a all gael eu cymryd drwy wasanaethau cymunedol neu ataliol yn ogystal â gwasanaethau arbenigol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

2.1 Dywedwyd wrthym, a gwelodd yr arolygwyr, y ffordd roedd yr ailstrwythuro a ddigwyddodd ym mis Hydref 2017 yn cael effaith gadarnhaol ar ymarfer. Dywedodd y staff wrthym fod y trefniadau Grŵp Ymarfer newydd ag arweinwyr ymarfer yn welliant cadarnhaol. Dywedwyd wrthym eu bod yn gwerthfawrogi eistedd yn yr un ystafell â'u harweinwyr ymarfer a bod hyn yn ei gwneud hi'n haws cael gafael ar gymorth nawr bod y rheolwyr yn llawer mwy amlwg.

2.2 Ceir ystod eang o sgiliau ymhlith gweithwyr cymdeithasol y cyngor. Hefyd mae cymysgedd o weithwyr profiadol, gweithwyr sydd newydd gymhwyso a gweithwyr asiantaeth. Nodwyd dystiolaeth mewn ffeiliau goruchwylio o staff yn dweud bod llwythi achos yn rhy uchel. Gwnaethom hefyd siarad â staff a ddywedodd wrthym eu bod yn cael lefel dda o gefnogaeth a bod eu llwythi achos yn dderbyniol.

2.3 Gwelsom fod gan lawer o blant fwy nag un gweithiwr cymdeithasol a dywedwyd wrthym fod achosion cymhleth yn cael eu rhannu ag arweinwyr ymarfer, ac y gallai'r gweithiwr cymdeithasol o'r Tîm Teuluoedd Gwydn fod yn gweithio gyda'r plentyn hefyd. Am y rheswm hwn roedd yn anodd i'r arolygwyr ddweud p'un a oedd y llwythi achos yn briodol ai peidio. Bydd yr uwch reolwyr am ystyried pryderon a godwyd gan weithwyr a chymryd camau i ymateb i'r staff.

2.4 Gwnaethom glywed am ymdrechion positif yr uwch reolwyr i wella ymarfer ac atebolrwydd proffesiynol ar bob lefel, a gwelsom hynny. Rydym yn ymwybodol

bod hyn yn heriol i rai aelodau o staff, tra bod llawer wedi dweud wrthym eu bod wedi gweld y cymorth ychwanegol a'r cefnogaeth i wella ddefnyddiol.

2.5 Mae cynnwys 'tîm etifeddiaeth' fel rhan o'r ailstrwythuro wedi hwyluso ffocws penodol ar achosion lle bu 'llithro' sylweddol. Gwelsom sawl achos lle mae'r tîm hwn wedi canolbwyntio o'r newydd ar blant penodol ac yn cymryd camau i sicrhau bod plant yn cael y cymorth y dylent fod wedi gallu cael budd ohono mewn blynyddoedd blaenorol. Gwelsom fod y gwaith hwn yn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol i fywydau'r plant yn eithaf cyflym.

2.6 Roedd ansawdd yr asesiadau'n anghyson, gan amrywio o fod yn dda iawn i rhai fod angen gwella. Yn yr enghreifftiau gorau gwelsom dystiolaeth o ansawdd uchel wedi'i chyflwyno'n dda gyda dadansoddiad parhaus. Roedd enghreifftiau da iawn yn cyflwyno darlun clir o'r plentyn a dealltwriaeth o'r hyn sy'n bwysig iddynt, gan nodi'r risgiau a'r cryfderau.

2.7 Roedd yr asesiadau a'r cynlluniau da iawn hyn mewn gwrthgyferbyniad mawr ag eraill lle cynhaliwyd ymweliadau statudol â phlant gan weithwyr nad oeddent wedi cyfarfod â'r plentyn yn flaenorol, ac nid oedd y recordiad dilynol yn ychwanegu fawr ddim, os o gwbl, at ddealltwriaeth yr wasanaeth o bryderon uniongyrchol y plentyn na'i uchelgeisiau at y dyfodol.

2.8 Ni welom gydberthynas rhwng ansawdd y gwaith ysgrifenedig a phrofiad y gweithiwr. Gwelsom rai asesiadau da iawn a ysgrifennwyd gan Weithwyr Cymdeithasol Newydd Gymhwyso.

2.9 Ni waeth beth oedd profiad yr unigolyn na'i gyfnod o wasanaeth, ni welsom fod ansawdd y recordiad na'r dadansoddiad proffesiynol yn cael eu herio'n ddigon cyson i sicrhau nad oedd profiadau blaenorol yn cael eu hailadrodd.

2.10 Gwelsom rai enghreifftiau o waith uniongyrchol da gyda'r plant, lle canolbwyntiwyd ar sicrhau eu bod yn gallu mynegi eu pryderon a bod eu lleisiau yn cael eu clywed. Gwnaethom hefyd archwilio achosion lle nad oedd digon o dystiolaeth o geisio na chlywed lleisiau'r plant. Roedd hyn yn arbennig o wir lle roedd brodyr a chwiorydd neu deuluoedd wedi'u cysylltu drwy briodas neu gydberthnasau cymhleth. Nid oedd hyn yn dderbyniol.

2.11 Ar adegau fel hyn gwelsom achosion lle'r oedd y plentyn mewn perygl o gael ei golli yn y drafodaeth eang oedd yn cael ei chynnal o'i gwmpas. Roedd hyn yn cynnwys asesiadau lle mai dim ond unwaith neu ddwy y cyfeiriwyd at y plentyn mewn nodiadau yn ei ffeil achos ei hun. Eglurwyd mai natur a strwythur y ffurflenni rhanbarthol oedd yn gyfrifol am hyn. Ni waeth beth fo'r rheswm nid oedd hyn yn dderbyniol i'r arolygwyr.

2.12 Gwnaethom siarad â phlant a gofalwyr maeth ac yn y nodiadau achos gwelsom sut roeddent wedi cael sawl gweithiwr cymdeithasol gwahanol. Hefyd gwelsom fod sawl gweithiwr cymdeithasol ynghlwm wrth yr un achosion. Efallai fod hyn o ganlyniad anuniongyrchol i'r Grŵpiau Ymarfer yn y strwythur newydd. Nododd rhai o'r plant fod hyn yn peri dryswch iddynt ac nid oeddent yn siŵr â phwy y dylent siarad os oedd pethau yn mynd o chwith. Gofynnodd un plentyn i'r arolygwyr “beth yw'r pwynt o gael gweithiwr cymdeithasol a enwir os na fyddaf byth yn eu gweld nhw a bod pobl eraill yn dal i droi i fyny yn lle hynny ".

2.13 Wrth drafod â'r gweithwyr cymdeithasol, roedd yn amlwg eu bod yn canolbwyntio ar y plant ond nid oedd y cofnodion ysgrifenedig bob amser yn nodi ansawdd y gwaith cadarnhaol, gan gynnwys gwaith uniongyrchol gyda'r plant fel rhan o'r asesiadau.

3. Gofal a chymorth ac adolygiad

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld
Mae pobl yn cael gofal, cefnogaeth, help a diogelwch amlasiantaethol amserol ac effeithiol lle bo hynny'n briodol. Caiff pobl sy'n defnyddio gwasanaethau eu cefnogi gan gynlluniau gofal a chymorth sy'n hybu eu hannibyniaeth, eu dewis a'u llesiant, yn helpu i'w cadw'n ddiogel ac yn adlewyrchu'r canlyniadau sy'n bwysig iddynt. Caiff pobl eu helpu i ddatblygu eu galluoedd a goresgyn rhwystrau i gynhwysiant cymdeithasol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

3.1 Mae gan yr awdurdod lleol le i wella ymhellach er mwyn sicrhau bod plant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal yn cael cynllun gofal a chymorth amserol fel sy'n ofynnol yng nghanllawiau'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Nodwyd bod ansawdd y cynlluniau'n amrywio. Dywed staff eu bod yn ei chael hi'n anodd ymdrin â'r ddogfennaeth cynllunio gofal sydd wedi'i datblygu'n rhanbarthol, yn sgil cyflwyno'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant. Dywedwyd wrth yr arolygwyr fod gwaith yn mynd rhagddo i adolygu'r ffurflenni a'r system TG newydd.

3.2 Mae'r cyngor yn ei chael hi'n anodd dod o hyd i leoliadau sy'n diwallu anghenion unigol y plant. Mae hyn wedi arwain at roi lleoliadau y tu allan i'r sir i rai plant, ac mae rhai wedi'u rhoi mewn lleoliadau 'ffit gorau' yn hytrach na lleoliad o'u dewis. Gwelsom blant yn cael eu rhoi gyda'u rhieni eu hunain am nad oedd lleoliad amgen ar gael, sydd wedyn yn gofyn am gymorth dwys er mwyn rheoli'r risgiau.

3.3 Mae angen atgyfnerthu'r ymgysylltu a'r gwaith uniongyrchol gyda phlant er mwyn eu galluogi i feithrin gwell dealltwriaeth o'u cynlluniau gofal. Hefyd mae angen gwella'r ymgysylltu â phlant ar lefel fwy strategol. Mae trafodaethau yn mynd rhagddynt gyda sefydliad cenedlaethol er mwyn helpu i ddatblygu'r gwaith hwn, a sicrhau bod y gwasanaeth yn cael budd o ddysgu'n uniongyrchol gan y plant sy'n dibynnu ar wasanaethau.

3.4 Nodwyd bod y Tîm Teuluoedd Gwydn yn glir o ran ei gylch gwaith ac yn hyderus o ran ei allu. Gallai'r tîm ddangos y gwaith manwl uniongyrchol roedd wedi'i wneud gyda phlant a theuluoedd ac roedd ganddo enghreifftiau da o'r 'llythyrau myfyriol' a ddefnyddiwyd fel dull o ymgysylltu â phlant a'u rhieni.

3.5 Mae'r awdurdod lleol wedi datblygu dull mwy cadarn o gynllunio parhad ar gyfer achosion sydd wedi 'llithro' fel y nodwyd yn arolygiad blaenorol AGC. Cafodd y tîm etifeddiaeth ei gyflwyno yn ystod yr ailstrwythuro ym mis Hydref 2017 er mwyn canolbwyntio o'r newydd ar blant lle goddefwyd esgeulustod hirdymor

sy'n annerbyniol. Gwelsom dystiolaeth o fireinio gwaith cynllunio, gwella'r broses o reoli achosion a goruchwyliaeth gan reolwyr, gan gynnwys trefniadau panel. Roedd yr ymyriadau hyn yn arwain at waith cynllunio mwy cadarn a thymor hwy ar gyfer plant.

3.6 Mae'r rheolwyr yn derbyn, er bod y rhan fwyaf o achosion o'r fath wedi'u nodi bellach, y gall fod eraill lle mae oedi annerbyniol ac mae angen eu nodi cyn gynted â phosibl.

3.7 Nodwyd cyllid er mwyn penodi cyfreithiwr ychwanegol i gynyddu'r cyngor cyfreithiol sydd ar gael i dimau ac mae'r swydd hon yn cael ei hysbysebu ar hyn o bryd. Dylai hyn gynyddu'r cymorth amserol sydd ar gael i weithwyr cymdeithasol a gwella canlyniadau i'r plant yn uniongyrchol.

3.8 Dangosodd yr awdurdod lleol ei fod yn ymrwymedig i ddychwelyd plant a phobl ifanc i'w cartrefi yn llwyddiannus lle mai hyn oedd orau. Roedd trefniadau ar waith i gefnogi isgyfeirio ac uwchgyfeirio achosion lle'r oedd yn ddiogel gwneud hynny. Roedd y gweithwyr yn cydnabod pwysigrwydd bond y rhieni a'r plant ac roeddent yn rhagweithiol wrth gynnig cyfleoedd i'r plant aros gyda'u rhieni a chynnig cymorth sylweddol.

3.9 Dylai'r broses adolygu ganolbwyntio ar y plentyn gydag unrhyw her o ran ei hawliau yn cael ei huwchgyfeirio lle bo'n briodol. Gwelsom bolisi newydd sy'n cael ei ddatblygu er mwyn cynorthwyo Swyddogion Diogelu Adolygu Annibynnol i uwchgyfeirio pryderon. Bydd cyflwyno'r cymorth hwn yn llwyddiannus, ynghyd â mathau eraill o gymorth, i Swyddogion Adolygu Annibynnol yn hanfodol er mwyn sicrhau bod ganddynt yr hyder a'r gallu i fonitro perfformiad yr awdurdod lleol fel rhiant corfforaethol.

3.10 Mae adolygiadau o blant sy'n derbyn gofal yn cael eu cynnal yn unol â'r canllawiau ar y cyfan. Fodd bynnag, mae angen atgyfnerthu trefniadau adolygu a chynnig cyfleoedd cyson i'r plant gyfarfod â'r swyddog adolygu cyn adolygiad. Byddai hyn yn cynnig y cyfle i ystyried dymuniadau'r plentyn o ran sut a ble y cynhelir yr adolygiad, a chanlyniadau dymunol y plentyn.

3.11 Gwelsom achosion lle cynlluniwyd gwaith stori bywyd ond ni ddigwyddodd. Dywedodd gweithwyr cymdeithasol wrthym nad yw'r gwaith hwn yn cael blaenoriaeth oherwydd y gofynion croes o ran eu llwyth achos. Mae bylchau yn y math hwn o waith, a'r cyfleoedd prin i gyfarfod â Swyddogion Diogelu Adolygu Annibynnol, yn golygu nad achubir i'r eithaf ar gyfleoedd i glywed lleisiau'r plant na gwneud synnwyr o'u straeon. Clywsom beth tystiolaeth gan blant a rhieni lle clywyd eu lleisiau, ac fe'u cofnodwyd mewn asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth, ond ni wnaeth y camau gweithredu cysylltiedig gan ymarferwyr

ddwyn ffrwyth. Ni chafodd unigolion yr ymateb roeddent yn teimlo roedd ei angen ac roeddent yn ei ddisgwyl.

3.12 Dathlwyd plant oedd wedi derbyn gofal ac wedi mynd ymlaen i addysg uwch neu yrfa o'u dewis, gyda disgwyliad clir mai dyma ddylai fod yn uchelgais i bob plentyn sy'n derbyn gofal. Nodwyd nad oedd Cynlluniau Addysg Personol bob amser ar waith nac yn gyfredol yn achos pob plentyn. Dywedodd rhai o'r rheolwyr wrthym eu bod eisoes yn ymwybodol o hyn ac yn deall pwysigrwydd sicrhau yr aed i'r afael ag ef.

3.13 Caiff gwasanaethau eirioli eu comisiynu i blant ar Ynys Môn gan yr awdurdod lleol ond mae'r defnydd ohonynt yn anghyson. Mae angen gwneud mwy o waith er mwyn sicrhau bod gweithwyr a phlant yn ymwybodol o'r cyfle i gael cymorth a sut i gael gafael ar y gwasanaeth. Cawsom wybod gan y gwasanaeth eirioli ei fod yn hyderus y cawsai camau eu cymryd gan yr awdurdod lleol i wella dealltwriaeth y gweithlu o'r gofyniad i gynnig eiriolaeth mewn rhai achosion.

4. Diogelu

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld
Mae strategaethau diogelu lleol effeithiol yn cyfuno elfennau ataliol ac amddiffynnol. Lle bo pobl yn cael eu cam-drin, eu hesgeuluso neu'u niweidio, neu'n wynebu risg o hynny, maent yn derbyn ymatebion amlasiantaeth brys a gaiff eu cydlynu'n dda. Mae camau gweithredu sy'n deillio o gynlluniau diogelwch neu reoli risg yn llwyddo i leihau risgiau gwirioneddol neu bosibl. Ni chaiff pobl eu gadael mewn amgylcheddau anniogel na pheryglus. Caiff polisïau a gweithdrefnau mewn perthynas â diogelu ac amddiffyn eu deall a'u gwreiddio'n dda ac maent yn helpu i sicrhau ymateb amserol a chymesur i bryderon sy'n dod i'r amlwg. Mae'r awdurdod lleol a'i bartneriaid yn noddi diwylliant dysgu lle gellir ystyried newid perfformiad proffesiynol ac ymddygiad asiantaethau a'u gwella mewn ffordd agored ac adeiladol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

4.1 Roedd diogelu plant yn cael ei flaenoriaethu o fewn yr adran. Ar y cyfan gwelsom weithwyr cymwys a oedd yn cael eu cefnogi, a ddarparai ymatebion amserol a chymesur.

4.2 Yn ddiweddar, roedd yr awdurdod lleol wedi ail-gyflwyno model rheoli risg newydd er mwyn diogelu plant, yn seiliedig ar fodel Bruce Thornton. Mae hyfforddiant, gan gynnwys sesiynau mentora a hyfforddi ar gyfer staff unigol, wedi cyd-fynd â'r dull newydd o weithredu a dywedodd y staff wrthym ei fod yn welliant cadarnhaol i'w hymarfer.

4.3 Gwelsom fod y ddogfennaeth risg newydd wedi'i chwblhau ar sawl achlysur. Nodwyd nad oedd rhai asesiadau yn ddigon manwl o ran tystiolaeth ac mai prin y dadansoddwyd y risgiau. Gwelsom fod cyfleoedd yn cael eu colli i gwblhau asesiadau o gyflwr y cartref. Byddai asesiadau mwy cyflawn, o ansawdd gwell, yn helpu i wneud penderfyniadau ynghylch risg.

4.4 Dywedodd y rheolwyr wrthym am y gwaith cadarnhaol roeddent yn ei wneud ar gamfanteisio'n rhywiol ar blant a phrofiadau niweidiol mewn plentyndod. Gwnaethom hefyd siarad â Heddlu Gogledd Cymru, aelodau o Fwrdd Diogelu Rhanbarthol Gogledd Cymru a staff gweithredol o Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Roedd pawb yn gadarnhaol iawn am y cydberthnasau gwaith agored newydd â Chyngor Sir Ynys Môn a'r cydweithio a welwyd. Gallai pawb ddisgrifio gwahanol waith achos a fu'n llwyddiannus oherwydd gwell cydweithio. Gwelsom dystiolaeth o gydweithio yn yr achosion a archwiliwyd gennym.

4.5 Soniodd yr un partneriaid am ddatblygiad polisi uwchgyfeirio anghydfod sydd yn cael ei ddefnyddio gan y chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru. Mae

wedi cael ei ddefnyddio yn llwyddiannus ym Ynys Môn ac wedi cyflawni canlyniad cadarnhaol i'r plentyn a'r asiantaethau dan sylw.

4.6 Clywsom fod mwy o waith i'w wneud i wella ansawdd atgyfeiriadau gan bartneriaid i wasanaethau plant. Mae hyfforddiant ar y cyd yn cael ei gynllunio er mwyn sicrhau bod digon o wybodaeth briodol ar gael i alluogi gweithwyr cymdeithasol i wneud penderfyniadau gwybodus a diogelu plant.

5. Arwain, rheoli a llywodraethu

Yr hyn rydym yn disgwyl ei weld
Mae trefniadau arwain, rheoli a llywodraethu'n cydymffurfio â chanllawiau statudol ac, ar y cyd, yn sefydlu strategaeth effeithiol i ddarparu gwasanaethau a chanlyniadau o ansawdd da i bobl. Mae diwallu anghenion pobl am wasanaethau o ansawdd yn ffocws clir i gynghorwyr, rheolwyr a staff. Caiff gwasanaethau eu harwain yn dda, ceir cyfeiriad clir a chaiff newid ei arwain mewn ffordd gadarn. Mae rolau a chyfrifoldebau ym mhob rhan o'r sefydliad yn glir. Mae'r awdurdod yn gweithio gyda phartneriaid i roi help, gofal a chefnogaeth i bobl a chyflawni ei gyfrifoldebau rhianta corfforaethol. Caiff pobl leol eu cynnwys yn effeithiol. Mae gan arweinwyr, rheolwyr ac aelodau etholedig wybodaeth a dealltwriaeth ddigonol o ymarfer a pherfformiad i'w galluogi i gyflawni eu cyfrifoldebau'n effeithiol.

Crynodeb o'r canfyddiadau

5.1 Gallai arweinwyr a rheolwyr y cyngor ddangos dealltwriaeth dda o'r angen i gefnogi'r bobl fwyaf agored i niwed mewn cymuned, ynghyd ag ymrwymiad cryf i wneud hynny. Gallent egluro heriau presennol a chynyddol allweddol yn eu cymunedau a'r cyfleoedd a'r heriau a gyflwynir gan ddeddfwriaeth gofal cymdeithasol.

5.2 Roedd gan yr Aelodau Etholedig ddealltwriaeth glir o'u rôl a, chyda swyddogion, maent yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau fel Rhieni Corfforaethol. Roedd yr aelodau yr un mor eglur ynghylch yr angen am atebolrwydd ar bob lefel a phwysigrwydd systemau a phrosesau sicrhau ansawdd a all nodi unrhyw ddirywiad mewn perfformiad neu gyfleoedd a gollwyd, a chefnogi gwelliant cyn i'r sefyllfa waethygu.

5.3 Mae gwasanaethau plant yn cael budd o uwch dîm rheoli parhaol a sefydlog sydd ag ystod eang o brofiad a gwybodaeth. Drwy grwpiau ffocws a holiaduron dywedodd y staff wrthym eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi gan y rheolwyr, a dywedodd llawer wrthym pa mor falch oeddent gyda'r newidiadau yn y gwasanaeth a sut roeddent yn mwynhau bod yn rhan o ddiwylliant cadarnhaol â chyfeiriad clir.

5.4 Dangosodd y prif aelod a'r aelodau etholedig eraill ddealltwriaeth dda o'r agenda ataliol sy'n rhan gynhenid o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, ac ymrwymiad i gefnogi plant a'u teuluoedd i fod yn wydn. Clywsom am gardiau aelodaeth hamdden am ddim a chyfleoedd ymarferol eraill oedd yn cael eu datblygu'n gorfforaethol er mwyn cefnogi plant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Gallai'r aelodau egluro a phwyso a mesur eu pryderon am

ganlyniadau anfwriadol llai o gyllid mewn rhai meysydd yn effeithio ar fywydau'r plant, a'r gwaith da a wneir gan y Tîm Teuluoedd Gwydn er mwyn cadw teuluoedd gyda'i gilydd.

5.5 Awgrymodd yr aelodau eu bod yn cefnogi cydweithio rhwng gwasanaethau addysg a gwasanaethau plant. Mynegwyd rhai aelodau pryder ynghylch plant nad ydynt yn mynychu'r ysgol, sy'n absennol ac a all fod wedi mynd 'ar goll' yn y system. Cydnabuwyd bod hwn yn faes a allai gael budd o fwy o waith.

5.6 Dangosodd yr aelodau ymrwymiad i wella gwasanaethau ar gyfer plant drwy gytuno ar gylch gorchwyl y Panel Gwella Plant cyn yr etholiad diwethaf yn syth ar ôl arolygiad diwethaf AGC. Mae'r panel gwella wedi parhau i gyfarfod yn fisol a noda'r aelodau eu bod yn fwy hyderus a bod y panel yn gynhyrchiol, gan roi cipolwg iddynt ar hynt y gwasanaeth.

5.7 Mae'r arweinwyr a'r rheolwyr yn cydnabod y cynnydd sydd wedi'i wneud gan yr awdurdod lleol ac maent yn amlwg yn deall yr angen i barhau i wella er mwyn cyrraedd sefyllfa lle mae gwasanaethau plant yn gyson dda, ni chaiff achosion lithro, a lle mae pob plentyn yn cael ei ddiogelu rhag cael ei gam-drin.

5.8 Cydnabyddir y nifer gynyddol o blant sy'n derbyn gofal ac mae cynlluniau yn cael eu llunio i ddatblygu gwasanaeth gadael gofal er mwyn bodloni'r galw cynyddol. O ystyried y nifer gynyddol o blant fydd yn gadael gofal dros y blynyddoedd i ddod, mae angen i'r gwaith hwn gael ei gwblhau ar fyrder er mwyn sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu cefnogi yn ystod cyfnod o newid a all fod yn anodd.

5.9 Mae nifer o ddogfennau allweddol sydd wedi cael eu datblygu o'r newydd neu eu hadolygu gan gynnwys: strategaeth y gweithlu, fframwaith perfformiad safonau ymarfer, strategaeth atal a pholisi goruchwylio. Nodwyd y gallai rhai o'r polisïau gael budd o fwy o waith. Fodd bynnag, gallent gyfrannu at sicrhau gwelliannau o'u gweithredu, eu cefnogi a'u trosi'n arfer dyddiol.

5.10 Ar y cyfan, roedd y staff yn gadarnhaol ac yn frwdfrydig am eu profiad o weithio i'r awdurdod lleol. Dywedwyd wrthym eu bod yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi gan reolwyr gweladwy, hawdd mynd atynt, a'u bod yn gallu codi pryderon yn ôl y gofyn. Roeddent yn ymwybodol o'r amrywiaeth o ddogfennaeth newydd ac er eu bod yn cydnabod bod angen gwneud mwy o waith ar rai, yn enwedig y polisi goruchwylio, gwnaethant eu croesawu fel camau cadarnhaol ar daith wella.

5.11 Erys heriau o ran recriwtio gweithwyr cymdeithasol profiadol a dibynnu ar staff asiantaeth. Er bod nifer y staff asiantaeth yn lleihau â’r sefyllfa yn gwella, mae'r newidiadau cyson o ran staff yn arwain at ganlyniadau gwael i'r plant.

Dywedwyd wrth yr arolygwyr am gynlluniau recriwtio a'r cysylltiadau cadarnhaol â Phrifysgol Bangor, sy'n cefnogi'r awdurdod lleol o ran denu gweithwyr cymdeithasol o ansawdd uchel sydd newydd gymhwyso. Cawsom wybod hefyd am fentrau newydd i ddatblygu gweithwyr cymdeithasol yr awdurdod lleol ei hun. Gyda'i gilydd, disgwylir i'r prosiectau hyn ddatrys y prinder gweithwyr cymdeithasol yn yr ardal awdurdod lleol.

5.12 Nodwyd bod ansawdd y gwaith o archwilio achosion yn anghyson. Ar adegau canolbwyntiwyd ar lynu wrth ddyddiadau allweddol yn hytrach nag ansawdd y gwaith na'r canlyniad i'r plentyn. Hefyd gwelsom archwiliadau lle na nodwyd diffygion mewn achosion, er enghraifft roedd un achos wedi cael ei gau gyda'r gwaith heb ei gwblhau. Prin iawn oedd y sylwadau ar ansawdd y dystiolaeth neu ymarfer proffesiynol.

5.13 Rydym yn ymwybodol o ymdrechion yr uwch reolwyr i wella'r broses oruchwylio ac rydym yn ymwybodol o bolisi goruchwylio diwygiedig. Dywedodd y staff wrthym eu bod yn cael eu goruchwylio'n rheolaidd a bod y rheolwyr yn gefnogol iawn. Yn yr achosion a welsom roedd ansawdd y gwaith goruchwylio yn amrywio ac un ffeil yn rhy negyddol. Ni allem fod yn hyderus bod yr holl waith goruchwylio yn effeithiol wrth wella ymarfer neu hyder gweithwyr cymdeithasol.

6. Methodoleg

Gwaith maes

Cynhaliwyd 10 diwrnod o weithgarwch gwaith maes.

Gwnaethom ddewis ffeiliau achos i'w holrhain a'u hadolygu o sampl o achosion. Adolygwyd cyfanswm o 48 o ffeiliau; o'r rhain, cynhaliwyd cyfweliadau olrhain dilynol â gweithwyr cymdeithasol ac aelodau teulu yn achos 18 ohonynt a chynhaliwyd grŵp ffocws olrhain mewn perthynas â rhai ohonynt a oedd yn cynnwys partneriaid amlasiantaeth.

Gwnaethom gyfweld â phlant, rhieni a pherthnasau.

Gwnaethom gyfweld ag amrywiaeth o gyflogeion yr awdurdod lleol, aelodau, uwch swyddogion, y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Prif Weithredwr.

Gwnaethom gyfweld ag amrywiaeth o sefydliadau partner yn cynrychioli'r sector statudol a'r trydydd sector.

Gwnaethom adolygu sampl o 9 ffeil goruchwylio staff.

Gwnaethom adolygu 74 o ganlyniadau arolwg staff.

Gwnaethom adolygu dogfennau ategol a anfonwyd at AGC at ddiben yr arolygiad.

Gwnaethom edrych ar sampl o'r cwynion a wnaed am wasanaethau plant.

Cydnabyddiaethau

Hoffai AGC ddiolch i'r bobl ganlynol a wnaeth roi o'u hamser a chyfrannu at yr arolygiad hwn; plant a phobl ifanc, rhieni a gofalwyr, staff, rheolwyr ac aelodau a sefydliadau partner.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN **Templed Adroddiad Sgriwtini**	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	
Pwnc:	Llyfrgelloedd Cysylltiedig ac Uchelgeisiol: fframwaith ansawdd chweched dosbarth 2017-2020 llyfrgelloedd Cymru: Adroddiad Blynyddol 2016/2017.
Pwrpas yr Adroddiad:	•Adrodd ar asesiad (MALD) Adroddiad Blynyddol Llyfrgelloedd Llywodraeth Cymru o'r Gwasanaethau Llyfrgelloedd 2017/18, a'r materion sy'n codi. •Adnabod cryfderau a gwendidau perthynol y Gwasanaeth Llyfrgelloedd a Gwybodaeth fel yr adnabuwyd yn adroddiad blynyddol drafft 2017/2018.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cllr Aled Morris Jones
Aelod(au) Portfolio:	Cllr R Meirion Jones
Pennaeth Gwasanaeth:	Arwyn Williams
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	Rachel Rowlands : Rheolwr Gwasanaeth Llyfrgell 01248 752094 rfxlh@ynysmon.gov.uk
Aelodau lleol:	

1 – Argymhelliad/ion

- Bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn awgrymu bod yr Aelod Portffolio yn cymeradwyo Adroddiad Blynyddol Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2017/18
- Bod y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn nodi asesiad (MALD) Llywodraeth Cymru o Adroddiad Llyfrgelloedd Blynyddol y Gwasanaethau Llyfrgell 2017/18, a'r materion sy'n codi.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

5 – Cefndir / Cyd-destun

Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru Ebrill 2017 - Mawrth 2018
Adroddiad Rheolwr y Gwasanaeth Llyfrgell

1. CRYNODEB GWEITHREDOL

1.1. Mae Llywodraeth Cymru (LlC) drwy ei hadran bolisi MALD (Is-adran Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gyflwyno Adroddiad Blynyddol ar berfformiad Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru.

1.2. Mae'r adroddiad blynyddol yn cynnwys crynodeb o berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd a Gwybodaeth yn ystod 2017/18 ac mae wedi ei gyflwyno i MALD ar ffurf drafft oherwydd yr amserlen asesu. Mae'r Adroddiad Blynyddol yn atodedig fel *atodiad 1*.

1.3. Mae'r Asesiad yn dangos bod y gwasanaeth yn perfformio'n dda ac yn cyrraedd yr holl 12 hawl craidd yn llawn; gwelliant ar 2016-17. O'r deg dangosydd ansawdd sydd â thargedau, mae Ynys Môn wedi cyflawni 7 yn llawn, 2 yn rhannol a methodd â chyflawni 1. *Atodir yr asesiad fel Atodiad 2.*

1.4. Caiff perfformiad ei gynnal yn fras yn y flwyddyn gyntaf hon o'r chweched fframwaith, gyda gwelliannau mewn rhai meysydd a gostyngiadau mewn eraill. Rydym yn cadw ffocws cryf ar wasanaethau plant a chefnogaeth i'r Gymraeg, ac yn dangos ethos partneriaeth ddefnyddiol, gan weithio gyda gwasanaethau eraill yng Ngogledd Cymru a darparwyr lleol.

2. GWYBODAETH GEFNDIROL

2.1. Cyflwynwyd Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Statudol gan Lywodraeth Cynulliad Cymru (LlCC/ WAG) yn Ebrill 2002 i ddynodi lefelau lleiafsymiol darpariaeth llyfrgell a bwriedir hwy i ddarparu mesuriadau perfformiad cymharol i arwain gwelliannau gwasanaeth. Mae Deddf Llyfrgelloedd ac Amgueddfeydd Cyhoeddus 1964 yn ei gwneud yn ofynnol i bob awdurdod lleol "ddarparu gwasanaeth llyfrgelloedd cyfansawdd ac effeithlon i bob un sy'n dymuno gwneud defnydd ohono". Gan nad yw'r termau "cyfansawdd ac effeithlon" wedi eu diffinio yn y Ddeddf, cyflwynodd LlCC y Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus i ddiffinio lefelau gwasanaeth a chynorthwyo'r Gweinidog perthnasol "i oruchwylio, a hybu gwella'r gwasanaeth llyfrgelloedd cyhoeddus".

2.2. Yn 2017 bydd awdurdodau lleol yn dechrau cofnodi eu perfformiad yn erbyn y dangosyddion yn y fframwaith newydd "Llyfrgelloedd Cysylltiedig ac Uchelgeisiol: fframwaith ansawdd chweched dosbarth 2017-2020 llyfrgelloedd Cymru". Mae'r fframwaith hwn wedi'i ddatblygu mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol ac wedi'i seilio'n sylweddol ar y 5ed fframwaith. Mae hefyd yn cynnwys canllawiau ar lyfrgelloedd cymunedol sydd ar gael mewn dogfen ar wahân hefyd.

Buddion y fframwaith

Mae'r fframwaith yn ceisio annog awdurdodau lleol i sicrhau y gall y cyhoedd fanteisio ar:

- fynediad addas a phriodol i fannau lle cynigir gwasanaeth llyfrgell gyhoeddus
- ystod addas a phriodol o ddefnyddiau a gweithgareddau ar gael
- mynediad at lefelau addas o staffio a gweithlu medrus
- buddsoddiad cyfalaf digonol mewn adeiladau, technolegau gwybodaeth a chyfathrebu effeithiol a systemau rheoli effeithlon i'w gwasanaeth llyfrgell.

3. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y GWASANAETH LLYFRGELLOEDD 2017 - 2018 : Crynodeb o adroddiad

3.1. MEYSYDD O GRYFDER

3.1.1. Cyflawnir yr 12 hawl craidd yn llawn

3.1.2. 96% o'i phoblogaeth yn byw o fewn cyrraedd rhwydd i fan gwasanaeth

3.1.3. Mae benthyciadau Gymraeg fesul pen ymhlith yr uchaf yng Nghymru

3.1.4. Ynys Môn sydd â'r gyfradd ddefnyddio uchaf o gyfleusterau TGCh mynediad cyhoeddus.

3.1.5. Mae arweinyddiaeth gymwysedig mewn lle gyda phwyslais cryf ar ddatblygiad proffesiynol.

3.1.6. Mae nifer y sesiynau hyfforddi defnyddwyr anffurfiol yn y categori perfformio uchaf

3.2. MEYSYDD O WENDID

3.2.1. Y lefel presenoldeb mewn hyfforddiant a drefnwyd ymlaen llaw yw'r isaf yng Nghymru, fodd bynnag, mae hyfforddiant anffurfiol wedi cynyddu ac mae wedi ei leoli yn 7/22.

3.2.2. Nid yw Ynys Môn wedi cyflawni’r targedau ar gyfer nifer y staff cyffredinol na’r staff proffesiynol,

3.2.3. Mae nifer y benthycwyr actif ymhlith yr isaf yng Nghymru, er bod perfformiad wedi gwella.

3.2.4. Nid yw pob llyfrgell yn darparu rhaglen lawn o sesiynau sgiliau, gyda hyfforddiant sgiliau digidol ffurfiol yn anodd ei gefnogi mewn dau o'r llyfrgelloedd llai lle mae darpariaeth PC yn is.

3.2.5. Dim ond mewn 6 allan o 9 o lyfrgelloedd y darperir digwyddiadau / gweithgareddau i ddefnyddwyr sydd â gofynion arbennig, gyda darpariaeth wedi'i dargedu i ble mae galw neu angen a nodwyd.

4. ASESIAD MALD (Gweler : *Atodiad 2*)

4.1. Mae’r asesiad ffurfiol o berfformiad y Gwasanaeth Llyfrgelloedd a Gwybodaeth ar gyfer y flwyddyn 2017/18 yn cyfrifo bod yr Awdurdod yn cyflawni 12 o’r 12 hawl graidd yn llawn. O’r deg dangosydd ansawdd sydd â thargedau, mae Ynys Môn wedi cyflawni 7 yn llawn, 2 yn rhannol, ac yn methu 1.

4.2. Gellir rhannu'r hawliau craidd a'r dangosyddion ansawdd yn bedwar maes allweddol

4.2.1. Bodloni Angen Cwsmeriaid (QI 1-5)
Yn gyffredinol, mae datblygiad unigol yn cael ei gefnogi'n dda, fodd bynnag nid yw pob pwynt gwasanaeth yn darparu rhaglen lawn o sesiynau sgiliau, oherwydd nifer y cyfrifiaduron. Darperir cefnogaeth iechyd a lles da. Mae lefelau hyfforddiant ffurfiol ac anffurfiol wedi cynyddu, gyda'r galw cynyddol am gymorth anffurfiol, yn enwedig gyda mynediad digidol a chwilio am swydd, yn ffactor.

4.2.2. **Mynediad a Defnydd (QI 6-8)**
Cyflawnir y targed ar gyfer mynediad hawdd i bwyntiau gwasanaeth, ond dim ond mewn 6 allan o 9 llyfrgell y darperir digwyddiadau a gweithgareddau ar gyfer defnyddwyr â gofynion arbennig gyda darpariaeth wedi'i dargedu at angen a nodwyd. Mae presenoldeb mewn digwyddiadau wedi gostwng, sy'n cael ei briodoli i lai o ddigwyddiadau. Mae niferoedd yr ymwelwyr wedi gostwng ychydig, tuedd a brofwyd mewn dwy ran o dair o Lyfrgelloedd Cymru. Mae benthygiadau llyfrau wedi gostwng, er bod dadlwytho electronig wedi cynyddu. Mae 'benthycwyr actif' hefyd wedi cynyddu er ei bod yn parhau i fod ymhlith yr isaf yng Nghymru.

4.2.3. Cyfleusterau a gwasanaethau (CI 9-12)
Roedd gostyngiadau yng ngwariant Cyllideb Deunyddiau (cyllideb Llyfrau) yn 2017-18, er bod y targed ar gyfer caffaeliadau'r pen yn dal i gael ei fodloni ac mae'n uwch na'r lefel ganolrif. Gwariant adnoddau ar gyfer plant yw'r gwariant cyfrannol uchaf yng Nghymru. Mae gwariant ar ddeunyddiau Cymraeg wedi gostwng ychydig ond mae perfformiad dal yn gryf. Benthyciadau deunyddiau iaith Gymraeg y pen yw'r trydydd uchaf yng Nghymru. Mae lefelau defnyddio cyfrifiaduron cyhoeddus yn uwch na'r awdurdodau eraill.

4.2.4. **Arbenigedd a gallu (CI 13-16)**

Ni chyflawnwyd y dangosydd staff (Staff fesul pen a Staff Cymwys y pen). Er bod perfformiad yn uwch na'r lefel ganolrif yng Nghymru. Nodir effaith lefelau cynhwysedd ar y gwasanaeth, dylai'r strwythur staffio newydd, sydd i'w weithredu yn 18-19, alluogi gwelliant. Mae arweinyddiaeth gymwys yn ei le ac mae'r gwasanaeth yn parhau i fuddsoddi'n gryf mewn datblygiad proffesiynol.

Mae cyfanswm y gwariant refeniw wedi gostwng yn 17-18 ond mae gwariant y pen yn parhau i fod uwch na lefel ganolrif. Nodir bod gostyngiad yn y costau gweithredol, y tu allan i staffio, yn cyfrif am y rhan fwyaf o'r gostyngiad hwn, gan adlewyrchu arbedion effeithlonrwydd cynyddol yn gorfforaethol ac yn adranol.

4.3. **Mae'r asesiad yn dod i'r casgliad:** Mae gwasanaeth llyfrgell Ynys Môn wedi cynnal ei berfformiad yn gyffredinol yn y flwyddyn gyntaf hon o'r chweched fframwaith, gyda gwelliannau mewn rhai meysydd a gostyngiadau mewn eraill. Mae'n cadw ffocws cryf ar wasanaethau i'r iaith Gymraeg a chefnogaeth i plant, ac mae'n dangos ethos partneriaeth ddefnyddiol, gan weithio gyda gwasanaethau eraill yng Ngogledd Cymru a darparwyr lleol. Fodd bynnag, bydd gweithredu Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 yn arwain at ail-lunio'n sylweddol yr isadeiledd y mae'r gwasanaeth yn gweithredu ynddo, gyda newidiadau i'r model o ddarpariaeth mewn rhai llyfrgelloedd, ac i'r strwythur staffio. Mae'r fframwaith cyflenwi newydd hwn wedi'i ddylunio i ddiwallu anghenion cwsmeriaid ac yn hyn o beth bydd llwyddiant y mesurau hyn, yn nhermau perfformiad o dan y fframwaith, yn dechrau cael ei weld yn 2018-19.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

Ang

7 – Oblygiadau Ariannol

Ang

8 – Atodiadau

Atodiad 1: Adroddiad Blynyddol Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru Ynys Môn 2017/18
Atodiad 2: Adroddiad Asesu Blynyddol 2017-18: Ynys Môn

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):
MALD : Llyfrgelloedd Cysylltiedig ac Uchelgeisiol: fframwaith ansawdd chweched dosbarth 2017-2020 llyfrgelloedd Cymru https://gov.wales/docs/drah/publications/170331-connected-and-ambitious-libraries-cy.pdf

DASLlCC 1 Gwneud gwahaniaeth	2017-18	
Canran yr oedolion sy'n credu bod defnyddio'r llyfrgell wedi'u helpu i ddatblygu sgiliau newydd	**n/a**	
Canran yr oedolion sydd wedi cael gwybodaeth ddefnyddiol ynghylch iechyd a lles yn y llyfrgell	**n/a**	
Canran yr oedolion sydd yn teimlo bod y llyfrgell yn lle diogel a chroesawgar i ymweld â hi	**n/a**	
Canran yr oedolion sy'n credu bod y llyfrgell wedi gwneud gwahaniaeth i'w bywydau	**n/a**	
Dyddiad yr arolwg (mis a blwyddyn)	**n/a**	*Dyddiad yr a*
Sylw'r Awdurdod:		

Canran y plant 7-16 oed sy'n meddwl bod defnyddio'r llyfrgell yn eu helpu i ddysgu a chael gwybod pethau	**n/a**	
Dyddiad yr arolwg (mis a blwyddyn)	n/a	
Sylw'r Awdurdod:		

DASLlCC 2 Bodlonrwydd cwsmeriaid	2017-18	
Canran yr oedolion sy'n credu bod y dewis o lyfrau yn 'dda iawn' neu'n 'dda'	**n/a**	
Canran yr oedolion sy'n credu bod safon y gofal cwsmeriaid yn 'dda iawn' neu'n 'dda'	**n/a**	
Canran yr oedolion sy'n credu bod y cyfleusterau TG yn 'dda iawn' neu'n 'dda'	**n/a**	
Canran yr oedolion sy'n credu bod y llyfrgell yn 'dda iawn' neu'n 'dda' yn gyffredinol	**n/a**	
Dyddiadau'r arolwg (mis a blwyddyn)	*n/a*	
Sylw'r Awdurdod:		

Sgôr gyffredinol allan o ddeg ar gyfartaledd a roddwyd gan ddefnyddwyr 7-16 oed i'r llyfrgell maent yn eu defnyddio	**n/a**	
Dyddiad yr arolwg (mis a blwyddyn)	**n/a**	*Dyddiad yr arc*
Sylw'r Awdurdod:		

DASLlCC 3 Cymorth ar gyfer datblygiad unigol	2017-18	% y cyfanswm
Nifer o fannau gwasanaeth sefydlog sydd ar agor am 10 awr a mwy sy'n darparu:		

Cymorth sylfaenol i ddefnyddio’r seilwaith TGCh a gynigir (gan gynnwys y rhwydwaith diwifr) a chymorth i gael gafael ar y rhychwant o adnoddau gwybodaeth electronig sydd ar gael.	9	100%
Hyfforddiant i wella llythrennedd, llythrennedd gwybodaeth, rhifedd a sgiliau digidol.	7	78%
Cymorth i ddefnyddwyr i gael gafael ar adnoddau e-lywodraeth lleol a chenedlaethol.	9	100%
Rhaglenni/gweithgareddau datblygu darllenwyr ar gyfer oedolion a phlant	9	100%

Nid yw'r targed hwn wedi'i gyrraedd. Ychwanegwch unrhyw sylwadau isod:

Mae rhaglen lawn o sesiynau sgiliau ffurfiol wedi rhedeg yn y 7 llyfrgell fwyaf. Mae sesiynau sgiliau anffurfiol, cymorth llythrennedd a chymorth i gwsmeriaid yn digwydd ym nifer y cyfrifiaduron yn y llyfrgelloedd llai yn addas ar gyfer sesiynau ffurfiol, felly nid ydym wedi eu cwblhau'r ail elfen y dangosydd hwn. Rydym yn darparu rhaglen lawn me blaenorol.

DASLlCC 4 Cymorth ar gyfer iechyd a lles	2017-18	% y cyfanswm
Nifer y mannau gwasanaeth sefydlog sydd ar agor am 10 awr yr wythnos neu fwy sydd yn cynnig:		
Cynllun Presgripsiwn Llyfrau Cymru	9	100%
Cynllun Llyfrau Llesol	9	100%
Casgliad penodol ar iechyd a lles	9	100%
Gwybodaeth am ffyrdd o fyw iachach ac ymddygiad iach – taflenni, llyfrau ac ati	9	100%
Cyfeirio at wasanaethau iechyd a lles	9	100%

Mae’r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Nifer y mannau gwasanaeth sefydlog sydd ar agor am 10 awr yr wythnos neu fwy sydd yn cynnig:	
Grwpiau Darllen ar y Cyd (darllen yn uchel gyda’i gilydd)	1
Clybiau llyfrau (trafod llyfr penodol)	4
Canser Macmillan neu bartneriaethau eraill yn ymwneud â gwybodaeth iechyd	6
Hyrwyddwyr a gwasanaethau Dementia Gyfeillgar	4
Gweithgareddau ymwybyddiaeth iechyd meddwl	9

Sylw'r Awdurdod:

Mae'r gwasanaeth llyfrgell yn hwyluso 1 grŵp 'shared reading', mae 4 grŵp llyfr yn cael eu rhedeg yn y gwasanaeth llyfrgell gyda chymorth i grwpiau llyfrau allanol (cyflenw gennym ni cysylltiadau da gyda llawer o bartneriaid iechyd cymunedol, mae ymwelwyr iechyd yn cynnal sesiynau wythnosol yn ein llyfrgelloedd, a grwpiau iechyd meddwl l chyngor yn rheolaidd. Mae gennym ni hyrwyddwyr dementia cyfeillgar sydd wedi derbyn hyfforddiant ac mae gwasanaethau ni yn y broses o gael eu harchwilio a'u haddasu

DASLlCC 5 Hyfforddiant i ddefnyddwyr	2017-18	Fesul 1,000 o'r boblgth
Cyfanswm y nifer yn mynychu sesiynau hyfforddi defnyddwyr wedi’u trefnu ymlaen llaw gan y llyfrgell	689	10
Canran y mynychwyr a ddywedodd fod mynychu wedi’u helpu i gyflawni eu hamcanion	98%	

Nodwch y dull a ddefnyddiwyd i gyfrifo'r ffigwr hwn	Sampl o un wythnos neu fwy, wedi ei grosio i fyny	
Brasamcan o nifer y ffurflenni adborth a ddosbarthwyd	60	
Nifer y ffurflenni adborth sydd wedi'u cynnwys yn y cyfrifiad hwn	58	
Nifer y cwsmeriaid sydd wedi cael cymorth drwy gael hyfforddiant anffurfiol yn ystod y flwyddyn	20,146	**289**

Sylw'r Awdurdod (gan gynnwys nodyn ar y dull i'w ddefnyddio i gyfrifo'r canlyniadau):

Mae hyfforddiant anffurfiol wedi cynyddu eto: mae cymorth yn amrywiol ac yn eang, fodd bynnag, help gydag e-byst, ddefnyddio e-resourses, ddefnyddio cyfryngau cymde
gyfran fawr o'r ffigur hwn, mae sgiliau llythrennedd gwybodaeth hefyd yn bwysig gyda'r galw yn gynyddu yn yr maes hon. Mae'r galw hefyd wedi cynyddu mewn cymorth an
dogfennau a chwilio am swydd. Dilynir gweithdrefnau samplu CIPFA gyda chyfrif ym mis Hydref am % a ddywedodd fod hyfforddiant wedi helpu i gyflawni eu nodau. Mae'r

DASLICC 6 Presenoldeb defnyddwyr yn nigwyddiadau'r llyfrgell	**2017-18**	**Fesul 1,000 o'r boblgth**
Cyfanswm y nifer yn mynychu digwyddiadau a gweithgareddau wedi'u trefnu gan y llyfrgell	13,124	**188**
Nifer y mannau gwasanaeth sefydlog sydd ar agor am 10 awr yr wythnos neu fwy sydd yn cynnig digwyddiadau a gweithgareddau i'r rheiny â gofynion arbennig	6	**67%**

Nid yw'r targed hwn wedi'i gyrraedd. Ychwanegwch unrhyw sylwadau isod:

Sylw'r Awdurdod, yn cynnwys manylion o ddigwyddiadau:

Enghreifftiau o ddigwyddiadau yw Clybiau Swyddi Wythnosol, Grwpiau darllen gwrando, Amseroedd stori / Gweithgareddau i Ganolfan Addysg y Bont (Disgyblion ag Anghe
Gwybodaeth ar gyfer ABE (Sgiliau Sylfaenol), Gwybodaeth ac ymwybyddiaeth sesiynau mewn partneriaeth gyda'r Gymdeithas Aphasic, clybiau codio a gweithgareddau pla
gostwng ychydig eleni. Mae hyn oherwydd angen gweithredu'r strategaeth gwasanaeth llyfrgell a chapasiti swyddi proffesiynol yn ystod y brosess.

Darparwyd digwyddiadau a gweithgareddau penodol ar gyfer defnyddwyr â gofynion arbennig lle mae galw wedi bod neu mae 'na angen dynodedig, mae adnoddau yn y m
mewn 6 allan o 9 llyfrgell.

DASLICC 7 Lleoliad mannau gwasanaeth	**2017-18**
Dwysedd y boblogaeth (person yr hectar)	1.0
% yr aelwydydd o fewn 3 milltir (neu 15 munud o amser teithio ar drafnidiaeth gyhoeddus) i fan gwasanaeth sefydlog, neu o fewn ¼ milltir i arhosfan llyfrgell deithiol	**97%**

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Mae 67.4% o boblogaeth Ynys Môn yn byw o fewn 3 milltir i lyfrgell sefydlog. Mae'r ffigur hwn yn deillio o'r system GIS ac mae'n gadarn yn ystadegol. Cyfrifir y ffigwr hwn g
ffyrdd. 28.29% o gartrefi o fewn .25 o stop symudol.

DASLICC 8 Defnyddio'r llyfrgell	**2017-18**	**Fesul 1,000 o'r boblgth**
Cyfanswm nifer yr ymweliadau i lyfrgelloedd yn ystod y flwyddyn	286,138	**4107**
Nodwch y dull a ddefnyddiwyd i gyfrifo hwn	Cyfuniad o'r dulliau hyn	
Cyfanswm nifer yr ymweliadau allanol i wefan llyfrgelloedd yn ystod y flwyddyn	120,354	**1,728**
Cyfanswm nifer y benthycwyr gweithredol yn ystod y flwyddyn	7,633	**110**

Cyfanswm y nifer sy'n aelodau o'r llyfrgell	13,207	**190**
Cyfanswm nifer y llyfrau a fenthycwyd gan oedolion	169,204	**2,429**
Cyfanswm nifer y llyfrau a fenthycwyd gan blant	79,272	**1,138**
Cyfanswm nifer y deunydd clyweledol a fenthycwyd	7,256	**104**
Cyfanswm nifer y deunydd electronig a lawrlwythwyd	13,224	**190**

Sylw'r Awdurdod (gan gynnwys enwau unrhyw fannau gwasanaeth a rennir ac sy'n rhannu dulliau cyfrif, a dyddiad y glanhau diwethaf ar ddata aelodaeth):

Nid wyf wedi darparu ffigurau cymharol 2016-17 mewn rhai o'r categorïau hyn oherwydd mae rhai 17/18 yn cynnwys opsiynau cyfun ac felly nid ydynt yn cymharol.
Mae nifer yr aelodau o'r llyfrgell wedi gostwng yn ôl pob tebyg oherwydd gwell arferion data, fodd bynnag, mae nifer y benthycwyr actif wedi codi ychydig yn ystod 2017-18. glanhau yn: 8/2016.
Bu cynnydd mewn lawr lwythiadau electronig, sef patrwm yr ydym wedi'i gweld dros y blynyddoedd blaenorol. Hyrwyddwyd yr ardal hon yn drwm yn ystod digwyddiadau yn Genedlaethol a gynhaliwyd ar Ynys Môn.

DASLlCC 9 Deunydd darllen cyfoes a phriodol	**2017-18**	**Fesul 1,000 o'r boblgth**
Cyfanswm nifer yr eitemau a dderbyniwyd	16,987	**244**
Cyfanswm gwariant ar ddeunyddiau (o DASLlCC 14)	£114,329	**£1,641**

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Cyfanswm gwariant ar ddeunyddiau i blant	£ 35,567
Ydy'r cyfanswm yn cynnwys gwariant ar Wasanaeth Llyfrgell Ysgol?	Ydi
Please indicated the amount included	£6,188
Canran gwariant ar ddeunyddiau i blant	**31%**

Sylw'r Awdurdod

Mae'r gwasanaeth yn ystyried bod hwn yn lefel briodol o wariant ar stoc i blant ac pobl ifanc, mae'n cynnwys y gwasanaeth llyfrgell i ysgolion sy'n darparu pecynnau prosiec
a hefyd ein fan llyfrgell i ysgolion sy'n ymweld ag ysgolion cynradd trwy gydol y flwyddyn. Nid yw stoc llyfrgelloedd ysgolion yn cael ei cadw ar wahan, mae ar gael ar gyfer c

DASLlCC 10 Adnoddau yn Gymraeg	**2017-18**	**Fesul 1,000 o'r boblgth**
Cyfanswm gwariant ar ddeunyddiau Cymraeg	£ 13,155	
Canran gwariant ar ddeunyddiau Cymraeg	**11.5%**	
Gwariant am bob 1,000 y boblogaeth breswyl sy'n siarad Cymraeg	**£ 330.13**	

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Caiff pob copi perthnasol o ddeunyddiau Cymraeg eu prynu mewn sawl copi. Mae'r gwasanaeth o'r farn bod y ddarpariaeth hon yn briodol ar gyfer y galw am stoc yr iaith G
dyblu'r lefelau prynu cyfredol i gyflawni'r Gwariant fesul 1,000 o boblogaeth sy'n siarad Cymraeg, byddai hyn yn arwain at stoc dros ben.

Cyfanswm nifer benthyciadau eitemau Cymraeg	30,488	**438**

Sylw'r Awdurdod

DASLICC 11 Mynediad ar-lein	2017-18	Fesul 10,000 o'r boblgth
A yw pob llyfrgell sefydlog a theithiol yn darparu o leiaf un ddyfais sy'n rhoi mynediad i'r cyhoedd at y Rhyngrwyd ac at gynnwys digidol ar y rhwydwaith?	**Nac ydi**	
Os yw'n berthnasol, cofnodwch nifer y safleoedd sefydlog nad oes ganddynt fynediad i'r rhwydwaith	0	
Os yw'n berthnasol, cofnodwch nifer y llyfrgelloedd symudol nad oes ganddynt fynediad i'r rhwydwaith	1	

Nid yw'r targed hwn wedi'i gyrraedd. Ychwanegwch unrhyw sylwadau isod:

Nid oes gan y llyfrgell symudol ddyfais benodol ar gyfer mynediad cyhoeddus i'r Rhyngrwyd a chynnwys digidol rhwydweithio, fodd bynnag, mae ein dyfeisiau staff gyda'r m symudol) ac rydym yn cynorthwyo ein cwsmeriaid i ddefnyddio'r Rhyngrwyd gan ddefnyddio'r dyfeisiau hyn, ond nid yw polisïau corfforaethol yn caniatáu defnydd preifat ar

A yw'r holl fannau gwasanaeth sefydlog yn darparu mynediad diwifr i'r cyhoedd er mwyn iddynt ddefnyddio eu dyfeisiau eu hunain?	**Ydi**	

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Nifer y dyfeisiau sy'n rhoi mynediad i'r Rhyngrwyd i'r cyhoedd sydd ar gael	69	**9.90**
Mewn llyfrgelloedd sefydlog	69	
Mewn llyfrgelloedd teithiol	0	

Sylw'r Awdurdod

Mae'r holl lyfrgelloedd sefydlog yn darparu o leiaf un ddyfais sy'n rhoi mynediad i'r rhyngrwyd a chynnwys digidol rhwydweithio i'r cyhoedd. Mae gan y Llyfrgell Symudol fyne ddyfais gyhoeddus. Mae'r Cynorthwyydd Llyfrgell yn chwilio am wybodaeth i ddefnyddwyr os bydd angen. Mae hwn yn faes yr ydym yn gobeithio ei weld yn gwella fel rhan o

Nifer yr oriau sydd ar gael i'w defnyddio ar gyfleusterau TGCh sydd â mynediad i'r cyhoedd yn ystod y flwyddyn	56,545	
Nifer yr oriau a gofnodwyd o ddefnyddio cyfleusterau TGCh gan y cyhoedd yn ystod y flwyddyn	38,126	**67%**

Sylw'r Awdurdod

Nid yw oriau WiFi yn cael eu cofnodi ar hyn o bryd; y gobaith oedd y byddai newidiadau yn y rhwydwaith TG yn ein galluogi i adrodd am y ffigwr hwn ar gyfer y cyfnod adroc gwasanaeth yn gwthio ar gyfer ateb, gan fod y defnydd yn uchel.

DASLICC 12 Cyflenwi ceisiadau	2017-18	%
Cyfanswm nifer y ceisiadau am eitemau unigol a wnaed yn ystod y flwyddyn	6,857	

Nifer y ceisiadau yr hysbysir y defnyddiwr eu bod ar gael o fewn 7 diwrnod calendr i wneud y cais	4,972	73%

Mae’r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Nifer y ceisiadau yr hysbysir y defnyddiwr eu bod ar gael o fewn 15 diwrnod calendr i wneud y cais	6,028	88%

Mae’r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Mae goblygiadau rhannu catalog ar draws chwe awdurdod yn golygu bod yna heriau ychwanegol i gael llyfrau ar gais i'r darllenydd o fewn amser penodol. Mae'r targed 7 d logisteg, yn enwedig o ystyried nad oes fan dosbarthu bwrpasol yn gweithredu ar ran Uned Llyfryddiaeth Gogledd Cymru yn y Gogledd Ddwyrain fel y mae yn y Gorllewin. faniau sirol i gysylltu ei gilydd i gludo eitemau rhwng y siroedd.

Ers gweithredu System Rheoli Llyfrgell Cymru Gyfan, mae llyfrau yn teithio ar draws gogledd Cymru i fodloni gofynion cwsmeriaid. Er mwyn sicrhau cysondeb ag awdurdoc awdurdodau Llyfrgell Gogledd Cymru yn cofnodi nifer yr ceisiadau llwyddianus o fewn ein sir. Mae'r newid mewn modd adrodd hwn wedi arwain at nifer is o ceisidau yn cae sydd wedi'u bodloni o fewn 7 diwrnod calendr yn uchel ar 73% ac uwchlaw targed SLlCC.
Y ffigwr traws-sirol, gan gynnwys yr holl 6 awdurdod gogledd Cymru yw 58.82% am 7 diwrnod ac 84.19 am 15 diwrnod.

Os ydym yn cymharu â 16-17 maen bwysig nodi, oherwydd mabwysiadwyd LMS newydd yn Rhanbarth Gogledd Cymru ym mis Awst 2016 a'i effaith ar gyflwyno ceisiadau flwyddyn, mae'r perfformiad ar gyfer 16 -17 oedd ar gyfer y Chwarter Cyntaf (Ebrill - Mehefin 2016) fel sampl am y flwyddyn. Roedd y chwarter hwn yn rhydd o unrhyw new pellgyrhaeddol hwn ac felly mae'n rhoi darlun llymach o ymdrechion staff y llyfrgell i ddiwallu anghenion defnyddwyr.

DASLlCC 13 Lefelau staffio a chymwysterau	2017-18	Fesul 10,000 o'r boblgth
Cyfanswm nifer y staff (FTE)	19.5	2.80

Nid yw'r targed hwn wedi'i gyrraedd. Ychwanegwch unrhyw sylwadau isod:

Sylw'r Awdurdod (gan gynnwys gwybodaeth am staff sy'n cael eu rhannu):

Mae'r cyfanswm hwn yn cynnwys staff a rennir yn uned lyfryddol TalNET (ar 22% o'u lefel staffio cyfanswm). Rydym eto wedi cynnwys oriau'r Cydlynydd Dysgu Gydol Oes, ariannu drwy'r Adran Addysg ac nid yw'n cael ei gyflogi o gyllideb y Gwasanaeth Llyfrgell; mae'r swydd hon yn rhan o'r Tîm Proffesiynol ac mae ganddi feysydd cyfrifoldeb | ogystal â'r rôl integredig dysgu gydol oes. Oherwydd natur annatod y swydd hon, teimlwn y dylid ei gynnwys yma.
Mae lefelau staffio wedi lleihau ychydig yn ystod y cyfnod adrodd hwn ac rydym wedi bod gyda 2 swydd wag am y flwyddyn lawn yn ogystal â 1 swydd broffesiynol wag am wedi'u heithrio o'r ffigurau hyn yn unol â'r canllawiau. Mae Gwasanaeth Llyfrgell Ynys Môn yn is na'r safon lefel staffio sy'n anochel yn cael effaith ar y Gwasanaeth. Mae'r t wedi cymhlethu'r posibilrwydd o lenwi'r swyddi gwag, fodd bynnag, bydd y strwythur staffio newydd yn weithredol o 1/7/18.

Nifer y staff sydd â chymwysterau cydnabyddedig yn gysylltiedig â llyfrgelloedd (FTE) (gan gynnwys meysydd cytras)	3.9	0.56

Nid yw'r targed hwn wedi'i gyrraedd. Ychwanegwch unrhyw sylwadau isod:

Mae Gwasanaeth Llyfrgell Ynys Môn yn parhau i fod yn is na'r safon, ymddiswyddodd aelod o'r staff yn canol y flwyddyn waethygodd hyn y sefyllfa. Mae broses drawsnewid proffesiynol ar adegau. Roedd y ffigwr hwn yn cynnwys y Cydlynydd Dysgu Gydol Oes a 22% o staff TalNet (gweler y sylwadau uchod)

Nifer y staff sydd â chymwysterau mewn meysydd cytras (FTE)	0.0	

Nifer y swyddi sy'n gofyn am gymwysterau llyfrgellyddiaeth	4.0
Nifer y staff â chymwysterau llyfrgellyddiaeth mewn swyddi nad oes angen cymhwyster llyfrgellyddiaeth (FTE)	2.0

Sylw'r Awdurdod:

Mae gennym ddau aelod o staff sydd mewn swyddi nad oes angen cymhwyster llyfrgell arnynt er eu bod gyda nhw gymhwyster llyfrgellyddiaeth, nid yw'r unigolion hynny ar swydd gymwysedig.

A yw rheolwr gweithredol dynodedig y gwasanaeth llyfrgell yn meddu ar gymhwyster ffurfiol mewn llyfrgellyddiaeth, gwyddor gwybodaeth neu reoli gwybodaeth?	Ydi
Rhowch fanylion am y cymwysterau cyfredol sydd ganddo/ganddi:	Diploma ôl-radd mewn astudiaethau gwybodaeth a llyfrge

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Ymhle y mae safle'r swydd hon yn strwythur rheoli'r awdurdod lleol?	Adrodd i Pennaeth Gwasanaeth: Dysgu
Beth yw swydd y llyfrgellydd proffesiynol uchaf ei safle (os yw'n wahanol i'r uchod)?	ddim yn berthnasol
Ymhle y mae swydd y llyfrgellydd proffesiynol uchaf ei safle yn strwythur rheoli'r awdurdod lleol (os yw'n wahanol i'r uchod)?	ddim yn berthnasol
Cyfanswm oriau gweithio staff yn ystod y flwyddyn	32,200
Nifer oriau staff sydd wedi'u treulio mewn hyfforddiant neu ddatblygiad personol/proffesiynol	1,423
% yr amser a dreuliwyd mewn hyfforddiant a datblygiad personol/proffesiynol	**4.4%**

Mae'r targed hwn wedi'i gyrraedd.

Roedd cyfleoedd hyfforddi yn cynnwys; hyfforddiant mewn Rheoli Risg, Gofal Cwsmer, Datblygiad Darllenwyr, Hyfforddiant Llywodraethu Gwybodaeth, Hyfforddiant ar-lein, digidol, yr iaith Gymraeg, hyfforddiant trais yn y cartref, Sgiliau a Rheoli Iechyd a Diogelwch , hyfforddiant ffrindiau demensia.

Cyfanswm nifer y gwirfoddolwyr gweithredol yn ystod y flwyddyn	**3**
Cyfanswm nifer oriau gweithio gwirfoddolwyr yn ystod y flwyddyn	**53**
A yw'r achrediad Buddsoddwyr mewn Gwirfoddolwr gennych o ran y Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol / NOS?	**Nac ydi**

Yn gryno, disgrifiwch yr hyfforddiant a'r cymorth a gynigir i wirfoddolwyr.

Mae'r oriau gwirfoddol a adroddir yma yn lleoliadau profiad gwaith gyda hyfforddiant a chefnogaeth a gynigir yn unigol, yn dibynnu ar y tasgau sy'n cael eu cyflawni.

Sylw'r Awdurdod:

Mae model gwirfoddolwr ar gyfer 'cymorth ychwanego' yn ystod oriau di-graidd y gwasanaeth llyfrgell yn cael ei datblygu yn un o'n Llyfrgelloedd Cymunedol a fydd yn dod i

DASLICC 14 Gwariant gweithredol	2017-18	% y cyfanswm
Gwariant ar staff	£571,340	*64%*
Cyfanswm gwariant ar ddeunyddiau	£114,329	*13%*
Gwariant ar gynnal a chadw, atgyweirio ac adnewyddu offer ac adeiladau	£26,051	*3%*
Cyfanswm costau gweithredol eraill	£175,990	*20%*
Cyfanswm y gwariant refeniw	£887,710	*100%*
Cyfanswm y gwariant refeniw am bob 1,000 o'r boblogaeth	**£12,743**	
Cyfanswm gwariant cyfalaf	£142,250	
Cyfanswm gwariant cyfalaf am bob 1,000 o'r boblogaeth	**£2,042**	
Sylw'r Awdurdod:		

Mae gwariant ar staff a deunyddiau wedi codi tra bod gwariant ar 'gostau gweithredol eraill' wedi gostwng, yn rhannol oherwydd arbedion effeithlonrwydd yn gorfforaethol a

DASLICC 15 Cost am bob ymweliad	2017-18	Cymhareb
Cyfanswm y gwariant refeniw ar staff a deunyddiau	£685,669	
Cyfanswm yr incwm a gynhyrchwyd	£75,371	
Cyfanswm nifer yr ymweliadau i safleoedd y llyfrgell yn ystod y flwyddyn	286,138	
Cyfanswm nifer yr ymweliadau allanol i wefannau'r llyfrgelloedd yn ystod y flwyddyn	120,354	**£1.50**
Sylw'r Awdurdod:		

Mae cymhareb cost fesul ymweliad wedi gostwng eleni o £ 2.37 yn y fframwaith blaenorol.

DASLICC 16 Oriau agor	2017-18	Fesul 1,000 o'r boblgth
Cyfanswm oriau agor blynyddol yr holl fannau gwasanaeth	10,462	**150**
Mae’r targed hwn wedi'i gyrraedd.		
Cyfanswm oriau agor blynyddol heb eu staffio’r holl fannau gwasanaeth	0	
Sylw'r Awdurdod:		
		% y cyfanswm

Cyfanswm oriau cau mannau gwasanaeth sefydlog heb gynllunio gwneud hynny neu mewn argyfwng oherwydd diffyg yn yr adeilad neu staff ddim ar gael	4	
Cyfanswm oriau agor a gynlluniwyd ar gyfer yr holl fannau gwasanaeth sefydlog	9,900	**0.0%**
Cyfanswm nifer yr arosfannau llyfrgell deithiol ac achlysuron cludo i'r cartref a gollwyd o ganlyniad i ddiffyg yn y cerbyd neu staff ddim ar gael	0	
Cyfanswm arosfannau'r llyfrgell deithiol ac achlysuron cludo i'r cartref a drefnwyd	1,560	**0.0%**

Sylw'r Awdurdod:

Collwyd 4 awr oherwydd methiant system wresogi o 1 llyfrgell yn ystod cyfnod tywydd garw.

	Fframwaith 5
arolwg (mis a blwyddyn)	

	Fframwaith 5

olwg (mis a blwyddyn)	

	2016-17 % y cyfanswm

	100%
	67%
	100%
	100%

ı mhob llyfrgell fodd bynnag nad yw
ewn 1 llyfrgell fwy na'r fframwaith

vad o setiau o lyfrau ac ati). Mae
leol yn cynnal sesiynau gwybodaeth a
u.

	2016-17
Fesul 1,000 o'r boblgth	*6*
	97%

eithasol, ddefnyddio cyfrif WiFi, am
ffurfiol i lenwi ffurflenni ar-lein, sganio
ffigurau eraill yn cyfrif llawn.

	2016-17
	206

enion Arbennig), Llythrennedd
nt. Mae nifer y digwyddiadau wedi

aes hwn wedi'u targedu darpariaeth

	2016-17
%	*97%*

an ddefnyddio rhwydwaith pellter wrth

	2016-17 Fesul 1,000 o'r boblgth
	288,044
	121,883
	7,081

	14,227
	ang
	ang
	ang
	ang

Roedd data aelodaeth LMS wedi'i

2017-18 e.e. yr Eisteddfod

	2016-17 Fesul 1,000 o'r boblgth
	16,956
	£118,236

%	*27%*

ct / cwricwlwm ar gyfer ysgolion cynradd
defnydd ein lyfrgelloedd.

	2016-17
%	*12%*
£	*£380*

Gymraeg ar yr Ynys. Byddai angen

	2016-17 Fesul 10,000 o'r boblgth

ıynediad i'r rhyngrwyd (trwy MiFi
y dyfeisiau hyn.

	70

ediad i'r Rhyngrwyd ond nid oes ganddo
o'r agenda drawsnewid.

	69%

dd hwn, ond mae dal yn amhosib. Mae'r

	Fframwaith 5 %

	72%

	89%

iwrnod yn heriol o ran trafnidiaeth a
Yn hytrach, maent yn dibynnu'n unig ar

dau eraill yng Nghymru, o 2017/18 mae
el eu cyfri. Ond mae'r nifer o geisiadau

yn ystod ail, trydydd a chwarter olaf y
vidiadau ac sgîl-effeithiau o'r trawsnewid

	2016-17 Fesul 10,000 o'r boblgth
	19.50

llyfrgellydd proffesiynol, sy'n cael ei
penodol o fewn y gwasanaeth yn

6 mis o’r flwyddyn. Mae'r swyddi hyn
proses drawsnewid ac ailstrwythuro

	4.40

d wedi cyfyngu capasity ein staff

hyn o bryd yn dymuno bod mewn

ell, CILIP

2016-17	*4.60%*

hyfforddiant TG, sgiliau cynhwysiant

2016-17	*2*
2016-17	*45*

rym dros haf 2018-19.

2016-17	% y cyfanswm
	49%
	11%
	3%
	36%
£14,831	
£1,656	

c yn adranol.

	2016-17
	£121,883

	2016-17 Fesul 1,000 o'r boblqth
	150

	2016-17 % y cyfanswm

0%

1%

Atodiad 1a

Awdurdod:	**Ynys Môn**

1. Yr effaith y mae llyfrgell wedi'i chael ar unigolyn, neu grŵp o unigolion, yn ystod y flwyddyn. Disgrifiwch y defnydd a wnaethant o'r gwasanaeth, a'r gwahaniaeth y mae'r defnydd hwnnw wedi'i gael ar yr unigolyn neu'r grŵp dan sylw. Gellir cynnwys hyd at bedair astudiaeth achos (awgrymir 500 gair yr un).

   Nodwch os oes caniatâd i Lywodraeth Cymru ailddefnyddio a / neu gyhoeddi'r astudiaethau achos neu beidio: Nac oes

a) **Sesiynau Rhannu Rhigwm: Sesiynau Rhannu Rhigwm yn y Gymraeg i fabanod ac i blant dan oed ysgol.**

Cynhelir y sesiynau hyn yn wythnosol drwy'r flwyddyn mewn 4 o'n llyfrgelloedd. Cânt eu harwain gan ein tîm Plant a Phobl Ifanc ac maent yn cynnwys gweithgareddau y gellir eu hychwanegu ymlaen gan bartneriaid e.e. Ymwelwyr Iechyd a Chymraeg i Blant. Mae'r sesiynau hyn yn boblogaidd ymysg teuluoedd Cymraeg ond hefyd ymysg y teuluoedd hynny nad ydynt yn Gymraeg famiaith. Profwyd y sesiynau hyn i fod yn effeithiol mewn darparu gofod niwtral a hwyliog i rieni wella ac i ddysgu Cymraeg gyda'u plant, maent yn arbennig o effeithiol mewn cynorthwyo i godi hyder. Seilir y sesiynau ar rannu hwiangerddi, caneuon actol a llyfrau bwrdd. Maent yn ddifyr, yn rhyngweithiol ac yn swnllyd! Mae hwiangerddi'n wych ar gyfer datblygiad iaith a datblygu rhyngweithiad cymdeithasol.

Mae Mrs X wedi bod yn dod a'i merch i'r sesiynau wythnosol am flwyddyn bellach.

"Mae sesiwn Rhannu Rhigwm yn Llyfrgell Llangefni wedi bod yn llinell bywyd imi mewn sawl ffordd. Mae'n rhywle allaf fynd bob wythnos i dreulio amser a'm *merch* gan wrando ac ailadrodd rhigymau a straeon a chael hwyl. I mi, mae'r ffaith bod y sesiynau yn y Gymraeg wedi bod yn wych. Rwy'n dysgu Cymraeg ac rwy'n gallu cymryd rhan yn y sesiynau a dysgu gyda'm merch. Mae staff y Llyfrgell wedi fy nghynorthwyo i gysylltu â grŵp Cymraeg ac maent o hyd yn fy annog i siarad Cymraeg gyda nhw. Mae'r ddwy ohonom yn edrych ymlaen at y sesiynau ac at ein hamser yn y llyfrgell."

b) **Yr Agenda Unigrwydd**

Gwraig 55 oed yw *Mair* a ofynnais iddi ysgrifennu paragraff byr ynglŷn ag effaith y gwasanaeth llyfrgell ar ei bywyd. Siaradodd *Mair* gyda mi fel rhan o'n digwyddiadau ymgynghoriad Trawsnewid yn ystod haf y llynedd, sef pryd y clywais ei stori am y tro cyntaf.

"Collais fy ngŵr 18 mis yn ôl a chwympodd fy myd. Roeddwn wedi diswyddo'n wirfoddol o'r gwaith a dim ond megis dechrau mwynhau ein rhyddid newydd oeddem ni. Yn sydyn, roeddwn i ar fy mhen fy hun, mae fy nheulu i'n agos ond roeddwn i ar goll. Rwyf wastad wedi darllen ac wedi defnyddio fy llyfrgell ond mae'r 18 mis diwethaf wedi gwneud imi sylweddoli pa mor eithriadol o bwysig yw llyfrgelloedd yn ein cymunedau. Dyma le y gallwn fynd pe bawn yn teimlo'n unig, roedd gan y merched wastad wên ar eu hwynebau ac roedden nhw rhywsut yn

gwybod pa bryd yr oeddwn eisiau siarad a pha bryd mai dim ond galw i mewn yn sydyn oeddwn i. Nid oeddwn yn gallu darllen am sbel ond roeddwn i'n dal i alw i mewn i'r llyfrgell wrth basio (roeddwn yn ceisio cadw'n brysur). Un diwrnod, rhoddodd rhywun yn y llyfrgell lyfr yn fy llaw i. 'Stori Sydyn' oedd hi. Rho gynnig ar hon dywedodd hi, maent yr hyd delfrydol i beidio bod angen llawer o ganolbwyntio; roedd hi'n iawn, ac yn raddol daeth fy ngallu i ddarllen a mwynhau llyfr yn ôl ac rwy'n hynod o ddiolchgar am hynny. Mae'r llyfrgell wedi bod yn noddfa imi ac rwy'n falch iawn i allu mynegi pa mor bwysig ydynt, mae llawer o bobl unig yn ein cymunedau ac mae Llyfrgelloedd yn lleoedd prin y gall bobl fynd i siarad os dymunant wneud hynny, neu eistedd yn darllen papur newydd yn unig. Prin iawn yw lleoedd lle mae hyn ar gael heddiw yn ein byd aflonydd."

2. Ysgrifennwch mewn naratif sut y mae'r gwasanaeth llyfrgell yn cyfrannu tuag at flaenoriaethau a nodau strategol ehangach Llywodraeth Cymru (awgrymir 500 - 1,000 gair).

Gwasanaeth Llyfrgell Môn: Cyfrannu at ehangu blaenoriaethau a nodau strategol Llywodraeth Cymru

Dysgu – Cefnoga gwasanaeth llyfrgell Môn bob math o astudiaeth anffurfiol yn ogystal â'r rheiny sy'n cwblhau cymwysterau ffurfiol. Mae gwasanaeth llyfrgell Môn yn cefnogi dysgu drwy'r holl gamau bywyd, o lyfrau i fabanod a rhannu rhigwm i sesiynau 'silver surfer'. Mae cyfleoedd dysgu ffurfiol ac anffurfiol oddi fewn a thu allan i leoliad llyfrgell yn darparu cyfleoedd cyfeillgar ar gyfer ystod eang o ddeilliannau dysgu.

Darllen a llythrennedd – Mae Gwasanaeth Llyfrgell Môn yn darparu mynediad at gyfoeth o lenyddiaeth, straeon a gwybodaeth sy'n ymrwymo ac yn cynhyrfu, rydym yn stocio llyfrau sy'n targedu plant, pobl ifanc ac oedolion sydd â lefelau llythrennedd isel ac yn gweithio a'n partneriaid i ddosbarthu sesiynau sgiliau sylfaenol. Mae Gwasanaeth Llyfrgell Ysgolion Môn yn hybu darllen am bleser i blant o oed ysgol gynradd ac yn cefnogi athrawon sydd â phecynnau o gopïau lluosog a chasgliadau thema i gefnogi'r cwricwlwm. Sefydlwyd grwpiau Gwrando ar Stori sy'n galluogi preswylwyr dall a phreswylwyr sy'n gweld yn rhannol i gysylltu â llyfrau ac i gymdeithasu mewn amgylchedd cefnogol.

Lles y Gymuned – Mae llyfrgelloedd yn ganolog i gymunedau Môn, sy'n darparu man cyfarfod i grwpiau lleol, darpariaeth gwybodaeth gymunedol ac ystod eang o weithgareddau i bob oedran. Ystyrir llyfrgelloedd fel gofod niwtral yn y gymuned sy'n agored i bawb.

Sgiliau ac adfywiad economaidd – Mae llyfrgelloedd yn cynorthwyo ysgogiad yr economi leol drwy ddarparu cyfleoedd i ddatblygu sgiliau a gweithlu, drwy ddarparu gwybodaeth a chyngor busnes a thrwy ddenu preswylwyr i'r trefi ac i'r pentrefi i ddefnyddio siopau a busnesau lleol. Golyga gweithio partneriaeth bod Gwasanaeth Llyfrgell Môn yn cyfrannu at ddatblygiad sgiliau yn enwedig ym maes cynhwysiad digidol a llythrennedd digidol. Mae llyfrgelloedd hefyd yn ymddwyn fel hwb gwybodaeth i ymwelwyr a mynediad i'r we drwy ein cyfrifiaduron a'n cyswllt

di-wifr.

Cynhwysiad a chyfranogiad digidol – Cefnoga Llyfrgelloedd Môn breswylwyr i fynd ar-lein drwy fynediad Rhyngrwyd band llydan am ddim yn eu hadeiladau. Cynhelir rhaglen lawn o gyrsiau TGCh mewn partneriaeth â'r Cydlynydd Dysgu Gydol Oes. Mae gan bob llyfrgell gyfrifiaduron mynediad i'r cyhoedd, dyfeisiau symudol a chyfleusterau di-wifr.

Iechyd a Lles – Mae Gwasanaeth Llyfrgell Môn yn cyfrannu at yr agenda hwn mewn sawl ffordd – o weithio ag arbenigwyr iechyd, i ddanfon Llyfrau ar Bresgripsiwn, gan gynnig casgliadau arbennig sydd wedi eu hanelu at bobl sy'n byw â dementia, grwpiau rhannu darllen therapiwtig a grwpiau darllen yn uchel i breswylwyr dall a phreswylwyr sy'n gallu gweld yn rhannol. Rydym hefyd yn borth i wybodaeth iechyd a lles. Mae'r gwasanaeth caeth i'r tŷ yn enghraifft graidd o'r buddion y gall darllen a'r gwasanaeth llyfrgell cyffredinol ei roi i unigolion. Cyfranna partneriaid at yr agenda hwn hefyd drwy ddefnyddio ein cyfleusterau, er enghraifft, mae Ymwelwyr Iechyd yn defnyddio llawer o'n llyfrgelloedd i gynnal eu sesiynau pwyso a chyswllt wythnosol.

Hunaniaeth ddiwylliannol – Mae gan lyfrgell Môn gasgliad hanes lleol helaeth, sy'n cysylltu lle ac iaith. Rydym hefyd yn gosod pwyslais mawr ar ein stoc iaith Gymraeg ac yn cynnal neu'n hwyluso nifer o grwpiau darllen iaith Gymraeg neu ddysgwyr Cymraeg. Mae digwyddiadau a gweithgareddau drwy'r flwyddyn yn cysylltu â'r thema hon ac yn hybu cyfleusterau'r gwasanaeth llyfrgell.

Tlodi – Chwaraea Gwasanaeth Llyfrgell Môn rhan allweddol mewn helpu'r rhai sy'n dlawd neu mewn perygl o fod yn dlawd, hybu llythrennedd; darparu mynediad am ddim i lyfrau ac i gyfleusterau, mynediad am ddim i TGCh ac i'r we, a mynediad am ddim i gyrsiau sgiliau digidol.

3. Rhowch ddatganiad byr ynghylch cyfeiriad y gwasanaeth llyfrgell yn y dyfodol a'r cynlluniau ar ei gyfer (awgrymir tua 200 gair).

Datryswyd yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith 18/12/2017 i:

Fabwysiadu Drafft Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022

Bod y newidiadau arfaethedig sydd yn Nrafft Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 i'w gweithredu fel a ganlyn:

- Cau Llyfrgell Cemaes, Llyfrgell Moelfre a Llyfrgell Niwbwrch, gan barhau i ymchwilio i weithredoedd lliniarol megis pwyntiau mynediad cymunedol a/neu gynyddu darpariaeth symudol yn yr ardaloedd sy'n cael eu heffeithio gan gau'r llyfrgelloedd.
- Datblygu model cydweithredol gyda Chanolfan Biwmares ynglŷn â Llyfrgell Biwmares.
- Derbyn ymrwymiad cadarn gan Gyngor Cymuned Llanfaelog ynglŷn â Llyfrgell Rhosneigr erbyn 31 Ionawr, 2018. Os na ddarperir ymrwymiad cadarn, mynd ymlaen i'w chau fel dywed y pwynt bwled cyntaf.

- Gweithredu Opsiwn C o fewn prisiadau Drafft y Gwasanaeth Llyfrgell (Atodiad 5 yn yr adroddiad) – cadw 22 awr neu ⅔ o staffio'r llyfrgelloedd sydd wedi cau yn y strwythur staffio i gynorthwyo lliniariad a chynnal perfformiad yn erbyn safonau'r WPLS.

Yn ystod ysgrifennu (Mehefin 2018), mae'r Gwasanaeth ar y trywydd cywir i weithredu'r argymhellion uchod:

Cau Llyfrgelloedd Niwbwrch a Moelfre erbyn diwedd Mehefin 2018 a symbylu lliniariad gweithredoedd yn y cymunedau hynny.
Canfuwyd datrysiad cymunedol gan Gyngor Cymuned Cemaes a phartneriaid, sydd wedi arwain at gadw'r llyfrgell yn agored am 12 mis pellach.

Trosglwyddo Adeilad llyfrgell Rhosneigr i Ganolfan Biwmares ar sail prydles a gweithredu gwasanaeth llyfrgell statudol o'r adeilad erbyn diwedd Mehefin 2018.

Trosglwyddo Adeilad llyfrgell Biwmares i Ganolfan Biwmares ar sail prydles a gweithredu gwasanaeth llyfrgell statudol o'r adeilad erbyn diwedd Awst 2018.

Rhoi'r strwythur staffio newydd ar waith o Orffennaf y 1^{af} 2018.

Datblygwyd **Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022** i ymateb i heriau ac anghenion. Mae'r strategaeth yn amlinellu gweledigaeth i Wasanaeth Llyfrgell Môn ac mae'n gosod fframwaith drosglwyddo sydd â'r potensial i gyflawni anghenion Safonau Llyfrgelloedd, ac i ymateb i anghenion ein cwsmeriaid.

Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru 2017-2020: Ynys Môn

Adroddiad Asesu Blynyddol 2017-18

Lluniwyd yr adroddiad hwn ar sail yr wybodaeth a ddarparwyd yn y datganiad blynyddol, yr astudiaethau achos a'r adroddiad naratif a gyflwynwyd gan Ynys Môn i Isadran Amgueddfeydd, Archifau a Llyfrgelloedd Llywodraeth Cymru.

1 Crynodeb gweithredol

Roedd Ynys Môn wedi cyflawni pob un o'r 12 hawl graidd yn llawn.

O'r 10 dangosydd ansawdd sydd â thargedau, roedd Ynys Môn wedi cyflawni 7 yn llawn, 2 yn rhannol ac wedi methu â chyflawni 1.

Ar y cyfan, mae gwasanaeth llyfrgell Ynys Môn wedi cynnal ei berfformiad yn y flwyddyn gyntaf hon o'r chweched fframwaith, gan gael gwelliannau mewn rhai meysydd a gostyngiadau mewn eraill. Mae wedi cadw ffocws cryf ar wasanaethau plant a chefnogaeth i'r iaith Gymraeg, a gwelir ethos defnyddiol gweithio mewn partneriaeth, gan gydweithio â gwasanaethau eraill yn y Gogledd a darparwyr lleol. Fodd bynnag, bydd gweithredu Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 yn arwain at ailffurfio sylweddol ar yr isadeiledd y mae'r gwasanaeth yn gweithredu ynddo, gyda newidiadau i fodel y ddarpariaeth mewn rhai llyfrgelloedd, ac i'r strwythur staffio. Cynlluniwyd y fframwaith darparu newydd hwn i ddiwallu anghenion cwsmeriaid ac yn hyn o beth bydd modd dechrau gweld llwyddiant y mesurau hyn, a pherfformiad o dan y fframwaith, yn 2018-19.

- Cyflwynodd Ynys Môn ddwy astudiaeth achos yn dangos yr effaith gadarnhaol y mae'r gwasanaeth yn ei gael. Nid yw rhai o'r llyfrgelloedd yn gallu darparu rhaglen lawn o gefnogaeth sgiliau, ond mae'r ddarpariaeth yn gyffredinol dda, ac mae iechyd a lles wedi'u cefnogi'n dda.
- Mae'r nifer sy'n mynychu sesiynau hyfforddiant ffurfiol wedi codi, ond mae'n dal i fod ymhlith yr isaf yng Nghymru. Mae'r niferoedd sy'n cael cymorth drwy hyfforddiant anffurfiol hefyd wedi codi, gan adlewyrchu'r galw cynyddol am gymorth anffurfiol.
- Mae capasiti staff wedi effeithio ar nifer y gweithgareddau / digwyddiadau a gynhaliwyd, ac o ganlyniad mae nifer y mynychwyr wedi gostwng. Dim ond mewn llyfrgelloedd penodol y mae'r gwasanaeth yn gallu darparu gweithgareddau / digwyddiadau i bobl sydd â gofynion arbennig, a'r ddarpariaeth wedi'i thargedu i fynd i'r afael â'r galw ac anghenion a nodwyd.
- Gostwng y mae cyllidebau derbyniadau, ond mae'r gwasanaeth yn parhau i berfformio'n gryf o ran y gwariant ar stoc plant, ac wrth gefnogi'r ddarpariaeth Gymraeg.
- Mae lefelau'r staff cyffredinol wedi'u cynnal, ond mae swydd broffesiynol wag yn effeithio ar gapasiti mewn rhai meysydd. Dylai strwythur staffio newydd fod ar waith yn 2018-19.
- Bydd rhoi'r Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 ar waith yn arwain at ail-lunio'r gwasanaeth yn sylweddol, o fewn fframwaith gweithredu newydd. Bydd modd dechrau gweld effaith y newidiadau hyn yn 2018-19.

2 Perfformiad yn erbyn y safonau

Mae'r fframwaith safonau yn cynnwys hawliau craidd, dangosyddion ansawdd sydd â thargedau, dangosyddion ansawdd sydd â meincnodau, a mesurau effaith. Mae Adran 2 yn crynhoi cyflawniadau yn erbyn y meysydd hyn, ac Adran 3 yn rhoi asesiad naratif o berfformiad yr awdurdod.

2.1 Hawliau craidd

Mae Ynys Môn yn cyflawni pob un o'r 12 hawl graidd yn llawn. Mae defnyddio'r rhyngrwyd a chyfleusterau cyfrifiadurol yn rhad ac am ddim i bob trigolyn ac i ymwelwyr sydd â cherdyn llyfrgell o'u cartref, fel arall codir tâl bychan ar bobl nad ydynt yn breswylwyr, er bod Wi-Fi yn rhad ac am ddim ym mhob llyfrgell. Mae'r gwasanaeth yn aelod o'r system rheoli llyfrgell (LMS) ar gyfer Cymru gyfan, sydd wedi cryfhau rhannu catalogau, ac mae tystiolaeth o fwy o ddefnydd ar y catalog. Er nad oes cyllideb farchnata benodol, mae gwaith gyda'r tîm cyfathrebu corfforaethol, a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol, yn sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei hyrwyddo'n effeithiol. Roedd strategaethau, polisïau a gweledigaeth y gwasanaeth ar gael yn llawn mewn print ac ar-lein yn ystod 2017-18.

2.2 Dangosyddion ansawdd sydd â thargedau

Mae 16 o ddangosyddion ansawdd (DA) yn y fframwaith, a 10 ohonynt yn cynnwys targedau. O'r rhain, mae Ynys Môn yn cyflawni 7 yn llawn, dau yn rhannol ac yn methu â chyflawni un o'r dangosyddion.

Dangosydd ansawdd	Cyflawni?	
DA 3 Cefnogaeth ar gyfer datblygiad unigol:		Cyflawni'n rhannol
a) Cymorth TGCh	✔	
b) Hyfforddiant sgiliau a llythrennedd gwybodaeth	x	
c) Cymorth e-lywodraeth	✔	
d) Datblygu darllenwyr	✔	
DA 4 (a) Cefnogaeth ar gyfer iechyd a lles		Cyflawni'n llawn
i) Cynllun Presgripsiwn Llyfrau	✔	
ii) Cynllun Llyfrau Llesol	✔	
iii) Casgliad penodol i iechyd a lles	✔	
iv) Gwybodaeth am ymddygiadau a ffyrdd iach o fyw	✔	
v) Arwyddbyst at wasanaethau iechyd a lles	✔	
DA 6 Pob man gwasanaeth sefydlog yn cynnig digwyddiadau / gweithgareddau i ddefnyddwyr sydd â gofynion arbennig	x	Heb ei gyflawni
DA 7 Lleoliad mannau gwasanaeth	✔	Cyflawni'n llawn
DA 9 Deunydd darllen cyfoes a phriodol		Cyflawni'n llawn
Derbyniadau fesul pen y boblogaeth	✔	
<u>neu</u> Wariant ar ddeunyddiau fesul pen	x	
DA 10 Adnoddau Cymraeg		Cyflawni'n llawn
% y gyllideb deunyddiau wedi'i wario ar y Gymraeg	✔	

Dangosydd ansawdd	Cyflawni?	
<u>neu</u> Wariant ar y Gymraeg fesul pen	x	
DA 11 Mynediad ar-lein:		Cyflawni'n llawn
a) i) Mynediad cyhoeddus i'r Rhyngrwyd	✔	
ii) Darpariaeth Wi-Fi	✔	
DA 12 Cyflenwi ceisiadau		Cyflawni'n llawn
a) % y ceisiadau wedi'u cyflenwi o fewn 7 diwrnod	✔	
b) % y ceisiadau wedi'u cyflenwi o fewn 15 diwrnod	✔	
DA 13 Lefelau staffio a chymwysterau:		Cyflawni'n rhannol
i) Staff fesul pen y boblogaeth	x	
ii) Staff cymwysedig fesul pen y boblogaeth	x	
iii) Cymhwyster/hyfforddiant pennaeth y gwasanaeth	✔	
iv) Canran DPP	✔	
DA 16 Oriau agor fesul pen y boblogaeth	✔	Cyflawni'n llawn

Ni fu newid ym mherfformiad Ynys Môn o'i gymharu â blwyddyn olaf y pumed fframwaith o ran y dangosyddion ansawdd hynny y mae modd eu cymharu'n uniongyrchol.

2.3 Mesur effaith

Mae'r fframwaith yn cynnwys tri dangosydd sy'n ceisio asesu'r effaith y mae defnyddio'r gwasanaeth llyfrgell yn ei gael ar fywydau pobl. Nid oes targedau i'r dangosyddion hyn, a dim ond unwaith yn ystod cyfnod tair blynedd y fframwaith y mae gofyn i awdurdodau gynnal arolygon defnyddwyr ar gyfer Dangosydd Ansawdd 1. Mae'r ffigyrau crynhoi isod (isaf, canolrif ac uchaf) felly yn seiliedig ar yr awdurdodau hynny sy'n nodi eu bod wedi cwblhau eu harolygon defnyddwyr yn ystod y flwyddyn gyntaf hon o'r fframwaith. Mae'r safleoedd yn adlewyrchu nifer yr ymatebwyr, ac 1 yw'r awdurdod sydd â'r sgôr uchaf.

Nid oedd Ynys Môn wedi cynnal arolwg defnyddwyr yn ystod 2017-18; mae'r gwasanaeth yn cynnal y rhain ar rota tair blynedd, a chynhaliwyd yr un diwethaf ym mis Chwefror 2017.

Dangosydd perfformiad		*Safle*	Isaf	Canolrif	Uchaf
DA 1 Gwneud gwahaniaeth					
b) % y plant sy'n meddwl bod y llyfrgell yn eu helpu i ddysgu a chael gwybod pethau:	*amherthnasol*		73%	94%	97%
e) % yr oedolion sy'n credu bod y llyfrgell wedi gwneud gwahaniaeth i'w bywydau:	*amherthnasol*		38%	90%	95%
DA 5 b) % mynychwyr sesiynau hyfforddi a ddywedodd fod yr hyfforddiant wedi'u helpu i gyflawni eu hamcanion:	98%	*4/17*	75%	98%	100%

Gofynnir i awdurdodau hefyd gyflwyno hyd at bedair astudiaeth achos yn disgrifio'r effaith y mae'r gwasanaeth llyfrgell wedi'i gael ar unigolyn neu grŵp o unigolion yn ystod y flwyddyn. Cyflwynodd Ynys Môn ddwy astudiaeth achos o'r fath:

- Rhannu Rhigwm – cynhelir y sesiynau Cymraeg hyn bob wythnos mewn pedair llyfrgell, gan gyflwyno plant cyn-ysgol i'r llyfrgell a chynnig gweithgaredd hwyliog i deuluoedd, lle gall rhieni hefyd ddysgu a gwella eu Cymraeg gyda'u plant.
- Yr Agenda Unigrwydd – tystiolaeth unigolyn o bwysigrwydd y llyfrgell i'r gymuned;

gan ddarparu lle diogel i bobl unig gyfarfod ac ymddiddori mewn darllen, gyda staff cyfeillgar a chynorthwyol yn rhoi gwir gefnogaeth.

2.4 Dangosyddion perfformiad a meincnodau ansawdd

Nid oes targedau i'r dangosyddion sy'n weddill, ond maent yn fodd i wasanaethau fonitro a meincnodi eu perfformiad dros amser, a chymharu ag awdurdodau eraill. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi sefyllfa Ynys Môn ar gyfer 2017-18. Mae safle'r awdurdod wedi'i roi allan o 22, sef 1 yw'r uchaf a 22 yw'r awdurdod sydd â'r sgôr isaf, oni nodir yn wahanol. Mae dangosyddion sydd â llai na 22 awdurdod wedi cyflenwi data ar eu cyfer yn ddangosyddion lle nad oedd yr elfennau data perthnasol ar gael i rai awdurdodau. Pan fo modd, mae ffigyrau a roddwyd ar gyfer blwyddyn olaf y pumed fframwaith hefyd wedi'u cynnwys er hwylustod cymharu; fodd bynnag, mewn rhai achosion mae newid yn y diffiniad neu gyflwyno mesurau ychwanegol yn golygu nad yw cymharu yn ymarferol. Mae dangosyddion 'fesul pen y boblogaeth' wedi'u cyfrifo fesul 1,000 y boblogaeth, oni nodir yn wahanol.

Dangosydd perfformiad		*Safle*	Isaf	Canolrif	Uchaf	*2016/17*
DA 1 Gwneud gwahaniaeth						
a) % yr oedolion sy'n credu bod defnyddio'r llyfrgell wedi'u helpu i ddatblygu sgiliau newydd:	*amherthnasol*		24%	83%	94%	*67%*
c) iechyd a lles	*amherthnasol*		33%	65%	95%	*51%*
d) lle diogel a chroesawgar	*amherthnasol*		90%	98%	100%	*97%*
DA 2 Bodlonrwydd cwsmeriaid						
a) dewis 'da iawn' neu 'da' o lyfrau	*amherthnasol*		88%	91%	98%	*94%*
b) gofal cwsmeriaid 'da iawn' neu 'da'	*amherthnasol*		93%	99%	100%	*99%*
c) cyfleusterau TG 'da iawn' neu 'da'	*amherthnasol*		74%	86%	94%	
d) 'da iawn' neu 'da' yn gyffredinol;	*amherthnasol*		93%	97%	99%	*97%*
e) sgôr allan o ddeg gan ddefnyddwyr 16 oed ac iau	*amherthnasol*		8.5	9.1	9.2	*8.6*
DA 5 Hyfforddiant i ddefnyddwyr						
a) mynychwyr fesul pen	10	*22/22*	10	32	238	*6*
c) hyfforddiant anffurfiol fesul pen	289	*7/22*	15	199	473	*265*
DA 6 Mynychwyr mewn digwyddiadau fesul pen y boblogaeth	188	*15/22*	82	228	684	*x*
DA 8 Defnyddio'r llyfrgell						
a) ymweliadau fesul pen y boblogaeth	4,107	*9/22*	2,501	4,047	7,014	*4,131*
b) rhith-ymweliadau fesul pen	1,728	*2/22*	243	866	2,211	*1,748*
c) benthycwyr gweithredol fesul pen	110	*20/22*	100	154	229	*102*
DA 10 Benthyciadau Cymraeg fesul pen *	438	*3/22*	4	68	663	
DA 11 Mynediad ar-lein						
b) cyfrifiaduron fesul pen^	10	*9/22*	5	9	14	*10*
c) % yr amser ar gael i'w defnyddio gan y cyhoedd	67%	*1/22*	14%	27%	67%	*69%*
DA 13 Lefelau staffio a chymwysterau						
(v) a) cyfanswm gwirfoddolwyr	3	*21/21*	3	31	196	*2*
b) cyfanswm oriau gwirfoddolwyr	53	*20/21*	40	1,346	11,939	*45*
DA 14 Gwariant gweithredol						
a) cyfanswm gwariant fesul pen	£12,728	*9/21*	£7,047	£11,915	£17,771	*£14,831*

Dangosydd perfformiad		*Safle*	Isaf	Canolrif	Uchaf	*2016/17*
b) % ar staff	64%	*10/21*	44%	63%	75%	*49%*
% ar adnoddau gwybodaeth	13%	*10/21*	4%	13%	25%	*11%*
% ar offer ac adeiladau	3%	*16/21*	0%	4%	20%	*3%*
% ar gostau gweithredol eraill;	20%	*9/21*	0%	18%	37%	*36%*
c) gwariant cyfalaf fesul pen	£2,042	*4/20*	£0	£338	£17,432	*£1,656*
DA 15 Cost net am bob ymweliad	£1.50	*16/21*	£1.24	£1.82	£2.41	*£2.37*
DA 16 Oriau agor#						
(iii) a) % oriau cau mannau gwasanaeth sefydlog heb gynllunio gwneud hynny	0.04%	*13/21*	0.00%	0.02%	1.28%	*0%*
b) % arosfannau llyfrgell deithiol / danfon i'r cartref a fethwyd	0.00%	*1/20*	0.00%	0.35%	11.24%	*0.97%*

** fesul pen y boblogaeth breswyl sy'n siarad Cymraeg*

^ am bob 10,000 o'r boblogaeth breswyl

 # Mae'r safleoedd yma wedi'u troi o chwith, sef mai 1 yw'r awdurdod sydd â'r sgôr isaf (perfformio orau).

3 Dadansoddi perfformiad

Mae'r hawliau craidd a'r dangosyddion ansawdd wedi'u rhannu yn bedwar maes allweddol. Mae adran hon yr adroddiad yn amlinellu perfformiad yn y meysydd hyn, ac yn cymharu'r perfformiad (pan fo'n berthnasol) â rhai blwyddyn olaf y pumed fframwaith (2016-17).

3.1 Ateb anghenion cwsmeriaid (DA 1-5)

Nid yw Ynys Môn wedi cynnal ei arolygon defnyddwyr eto, a dylid cynnal y rhain o leiaf unwaith yn ystod y fframwaith. Er bod cymorth unigol ar y cyfan wedi'i gefnogi'n dda, nid yw pob man gwasanaeth sefydlog yn darparu rhaglen lawn o sesiynau sgiliau, gyda hyfforddiant ffurfiol ar sgiliau digidol yn anodd mewn dwy o'r llyfrgelloedd llai o faint gan fod y ddarpariaeth cyfrifiaduron yn is. Darperir cefnogaeth dda ar gyfer iechyd a lles, ac mae darparwyr iechyd cymunedol yn cynnal sesiynau rheolaidd yn y llyfrgelloedd. Mae lefelau hyfforddiant ffurfiol ac anffurfiol wedi codi, a ffactor yma yw'r galw cynyddol am gymorth anffurfiol, yn enwedig o ran mynediad digidol a chwilio am swydd.

3.2 Mynediad a defnydd (DA 6-8)

Mae Ynys Môn yn parhau i gyrraedd y targed ar gyfer mynediad rhwydd i fannau gwasanaeth, ond mae capasiti yn golygu bod digwyddiadau / gweithgareddau i ddefnyddwyr â gofynion arbennig ond ar gael mewn 6 o'r 9 llyfrgell, gyda darpariaeth wedi'i dargedu ar y lleoliadau sydd â galw neu angen a nodwyd. Mae'r nifer sy'n mynychu digwyddiadau hefyd wedi gostwng, caiff hyn ei briodoli i ostyngiad yn nifer y digwyddiadau a gynhelir, a hynny oherwydd swydd broffesiynol wag yn cyfyngu ar gapasiti. Mae nifer yr ymwelwyr wedi gostwng ychydig ers 2016-17, a'r duedd hon wedi'i gweld mewn dau draean o wasanaethau llyfrgell Cymru gyfan. Mae benthyciadau llyfrau hefyd wedi gostwng, er y nodir y caiff hyn ei wrthbwyso rywfaint gan y cynnydd parhaus mewn lawrlwythiadau electronig, gwasanaeth sy'n cael ei hyrwyddo'n eang. Mae yna gynnydd calonogol hefyd yn nifer y benthycwyr gweithredol, er bod aelodaeth y llyfrgell wedi gostwng ymhellach, ac yn y ddau faes hyn mae perfformiad Ynys Môn ymhlith yr isaf yng Nghymru.

3.3 Cyfleusterau a gwasanaethau (DA 9-12)

Yn debyg i lawer o wasanaethau eraill yng Nghymru, roedd gostyngiadau yng nghyllideb

deunyddiau Ynys Môn yn 2017-18, er bod y targed ar gyfer derbyniadau fesul pen yn dal wedi'i gyrraedd ac yn uwch na'r canolrif. Mewn gwrthgyferbyniad mae'r gwariant ar adnoddau i blant wedi cynyddu, ac ar 31% o'r gyllideb deunyddiau dyma'r gwariant cyfrannol uchaf yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys gwario ar y gwasanaeth llyfrgell ysgol, ond mae stoc hefyd ar gael i'r canghennau eu defnyddio. Mae gwariant ar ddeunyddiau Cymraeg wedi gostwng ychydig, ond mae'r perfformiad yn hyn o beth yn dal yn gryf, gyda benthyciadau Cymraeg yr uchaf yng Nghymru fesul pen y boblogaeth. Mae'r ddarpariaeth cyfrifiaduron wedi'i gynnal gan mwyaf, gyda'r lefelau defnydd arnynt (yn 67%) eto yn rhagori ar rai awdurdodau eraill. Mae'r gwasanaeth yn parhau i gyrraedd y targedau ar gyfer cyflenwi ceisiadau, er bod y ffigyrau yn hyn o beth yn cynnwys ceisiadau wedi'u cyflenwi o fewn yr awdurdod yn unig, ac nid y rhai wedi'u cyflenwi trwy drefniadau i rannu stoc ledled chwe awdurdod y Gogledd.

3.4 Arbenigedd a chapasiti (DA 13-16)

Nid yw lefelau'r staff cyffredinol wedi newid ers 2016-17 a chafwyd gostyngiad bychan yn nifer y staff cymwysedig, a hynny'n adlewyrchu swydd broffesiynol wag. Nid oes yr un o'r dangosyddion staffio wedi'u cyflawni, er bod perfformiad yn gyffredinol yn dal i fod yn uwch na'r canolrif ar gyfer Cymru. Nodir effaith problemau capasiti staff ar y gwasanaeth, gyda strwythur staffio newydd i'w weithredu yn 2018-19 a ddylai wella'r sefyllfa. Mae yma arweinyddiaeth â chymwysterau, ac mae'r gwasanaeth yn parhau i fuddsoddi'n gryf mewn datblygiad proffesiynol, gydag amrywiaeth eang o hyfforddiant ar gael. Mae mewnbwn gwirfoddolwyr, megis mewn blynyddoedd blaenorol, yn gysylltiedig â lleoliadau profiad gwaith, er bod model gwirfoddolwyr wrthi'n cael ei ddatblygu ar gyfer cael cymorth yn ystod oriau gwasanaeth llyfrgell nad ydynt yn rhai craidd.

Mae cyfanswm y gwariant refeniw wedi gostwng yn 2017-18, ond mae'r gwariant fesul pen y boblogaeth yn uwch na'r canolrif. Nodir mai gostyngiad i gostau gweithredol y tu hwnt i staffio sy'n cyfrif am y rhan fwyaf o'r gostyngiad hwn, gan adlewyrchu mwy o arbedion effeithlonrwydd yn gorfforaethol ac yn adrannol. Nid yw cyfanswm yr oriau agor blynyddol wedi newid, a dim ond pedair awr a gafwyd o gau llyfrgelloedd heb gynllunio gwneud hynny, o ganlyniad i fethiant yn y gwresogi yn ystod tywydd garw.

4 Cyd-destun strategol

Fel rhan o'r datganiad blynyddol, gofynnir i'r awdurdodau roi gwybod sut mae'r gwasanaeth llyfrgell yn cyfrannu at flaenoriaethau a nodau strategol ehangach Llywodraeth Cymru. Adroddodd Ynys Môn am ei gefnogaeth i ystod eang o agendâu, gan gynnwys dysgu, darllen a llythrennedd, datblygu sgiliau ac adfywio economaidd. Mae'r gwasanaeth yn darparu gwybodaeth a chyngor busnes, ac yn cyfrannu at gynhwysiant a llythrennedd digidol. Mae cefnogaeth gymunedol ar gyfer iechyd a lles yn ganolog i'r ddarpariaeth, gan gydweithio â phartneriaid a bod yn borth ar gyfer gwybodaeth iechyd a lles. Mae adnoddau Cymraeg a chymorth i grwpiau darllen Cymraeg yn cefnogi'r hunaniaeth ddiwylliannol leol.

5 Cyfeiriad i'r dyfodol

Wrth adrodd ar gyfeiriad a chynlluniau'r awdurdod ar gyfer y gwasanaeth llyfrgell yn ystod y flwyddyn ganlynol, soniodd Ynys Môn am fabwysiadu Strategaeth Ddrafft y Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022. Mae hyn yn cynnwys cynlluniau i gau dau o fannau gwasanaeth llyfrgell, gan gael ateb cymunedol ar gyfer Llyfrgell Cemaes, a datblygu modelau

cydweithredol ar gyfer dwy lyfrgell arall. Caiff strwythur staffio newydd hefyd ei weithredu o fis Gorffennaf 2018. Mae'r Strategaeth yn amlinellu gweledigaeth a model darparu sydd wedi'i fwriadu i ddiwallu anghenion cwsmeriaid a'r fframwaith safonau. Adroddir ar ganlyniadau dechreuol y mesurau hyn, a fydd yn arwain at newid sylweddol i gyd-destun gweithredol y gwasanaeth, yn ystod 2018-19.

6 Casgliad

Ar y cyfan, mae gwasanaeth llyfrgell Ynys Môn wedi cynnal ei berfformiad yn y flwyddyn gyntaf hon o'r chweched fframwaith, gan gael gwelliannau mewn rhai meysydd a gostyngiadau mewn eraill. Mae wedi cadw ffocws cryf ar wasanaethau plant a chefnogaeth i'r iaith Gymraeg, a gwelir ethos defnyddiol gweithio mewn partneriaeth, gan gydweithio â gwasanaethau eraill yn y Gogledd a darparwyr lleol. Fodd bynnag, bydd gweithredu Strategaeth Gwasanaeth Llyfrgell 2017-2022 yn arwain at ailffurfio sylweddol ar yr isadeiledd y mae'r gwasanaeth yn gweithredu ynddo, gyda newidiadau i fodel y ddarpariaeth mewn rhai llyfrgelloedd, ac i'r strwythur staffio. Cynlluniwyd y fframwaith darparu newydd hwn i ddiwallu anghenion cwsmeriaid ac yn hyn o beth bydd modd dechrau gweld llwyddiant y mesurau hyn, a pherfformiad o dan y fframwaith, yn 2018-19

This page is intentionally left blank